quibus inſtruantur de his, quæ pertinent ad modum certaminis. Et in bellis materialibus conſtituuntur Duces, & Centuriones, per quos alii gubernentur. Et propter hoc etiam ille, qui accipit hoc Sacramentum, ab alio tenetur; quaſi per alium in pugna ſpirituali erudiendus. Similiter, quia per hoc Sacramentum confertur homini perfectio ſpiritualis ætatis; ideo ille, qui ad hoc Sacramentum accedit, ſuſtentatur quaſi ſpiritualiter imbecillis, & puer. Et in Reſponſione ad 2. *Licet baptizatus ſit effectus membrum Eccleſiæ, nondum tamen eſt adſcriptus Militiæ Chriſtianæ. Et ideo Epiſcopo tamquam Duci Exercitus, per alium exhibetur jam Militiæ Chriſtianæ adſcriptum. Non enim debet alium ad Confirmationem tenere, qui nondum eſt confirmatus*: ut habetur laudato cap. *In Baptiſmate* ex Concilio Moguntino. *Sed neque quo die quis confirmatus eſt, eo ipſo die alios confirmandos offerat.* (Ex *S. Carolo* in Inſtructionibus.)

De Patrinis Confirmandorum hæc Statuta promulgat, ſeu Monita dat idem Sanctus Cardinalis Archiepiſcopus. *Qui confirmandi ſunt, ſinguli Patrinum ſibi adhibent: cujus munus eſt, filiolum, quem in Confirmatione tenuit, monere, eique tamquam Ducem ſe præbere, ut in quotidiano ſpirituali certamine Adverſarium vincat: ſed & ſi rudem illum viderit, non ſolum Fidei Chriſtianæ documentis inſtruere, verum etiam ad viam ſalutis, virtutumque Chriſtianarum Diſciplinam erudire exhortationibus, atque exemplis, ut in Sacramento Baptiſmi traditum eſt. Quamobrem Patrinus is deligatur, qui non ſolum Doctrinæ Chriſtianæ inſtituta, præceptaque teneat, ſed etiam, qui vita pia exemplo ita ſe inſtituat, ut Magiſter, vereque Patrinus, ac Dux aliis eſſe poſſit ad bene agendum, progrediendumque in via Domini.*

Nec vero Patrinus caſu eligendus eſt, utpote homo quiſpiam plane ignotus, aut vero hoſpes, & peregrinus, cujus conſuetudinem impoſterum probabile ſit minime habendam.

Patrinum autem unum dumtaxat ad hoc Sacramentum quis eliget; Matrinam itidem unam.

Erit Patrinus qui deligetur, ubi fieri poteſt, natu major eo, quem ſibi filiolum in Confirmatione ſuſcipit, aut ſaltem id ætatis, ut illius recte inſtruendi partes, officiumque præſtare queat.

Confirmationis Cæremoniæ.

Id denique ſervabitur, ut (quoniam ita honeſtatis ratio poſtulat) neque fœminis mares, neque rurſus fœminæ maribus Patrini, vel Matrinæ adhibeantur. Neque item minores quatuordecim annis, niſi quando neceſſitas aliter cogit: neque pater item, aut mater: neque vir, aut uxor.

Ne Patrinus, qui in Baptiſmo adhibitus eſt, idem in hoc Sacramento adhibeatur, niſi neceſſitate cogente.

Nemo autem neque in hoc etiam Sacramento Patrinus ſit, qui Excommunicationis aut Interdicti vinculo irretitus teneatur; quive item Paſchali tempore proximo ſacram Communionem non ſumpſit: nec vero præterea qui in gravi, publicoque peccato jacet.

Nemo Patrinus, Matrinaque eodem die plures in Confirmationis Sacramento teneat, quam unum, niſi ex Archiepiſcopali facultate.

Quod antiqui Ritus eſt, id ſervetur (inquit Conc. Mediolanenſe 5.) *ut Compater dextera ſuſcipiat, & teneat, quem in hoc Sacramento miniſtranti Epiſcopo offert. Si vero qui offertur, adulta ætate eſt, pedem ſuum ſuper dexterum Compatris, qui ipſum offert, ponat: id quod non ſine Myſterii ſignificatione fit. Quam ob cauſſam, & qui confirmatur, & Patrinus, tunc coram Epiſcopo confirmante ſtet.*

In Confirmatione ſpiritualis cognatio contrahitur inter Confirmantem, & Confirmatum, illiuſque Patrem, & Matrem, & Patrinum, aut Matrinam (ex cap. *Nedum*, tit. *de Cognatione ſpirituali*, in Sexto, & ex Concilio Trid. Seſſ. 24. *de Reformatione Matrimonii*, c. 2.)

Impreſſio ſigni Crucis in fronte quid ſignificet.

II. Nomen mutari debet Confirmando, ſi turpe ſit, aut ridiculum, Chriſtianove homine indignum, imponendumque nomen alicujus Sancti: *Ut qui hactenus non ad normam Chriſti Domini vitam inſtituit, jam abjecto ejuſmodi nomine, depoſitoque veteri homine, & antiqua ſocordia, rurſuſque novo, ac ſancto ſuſcepto nomine, virilem in ſancte agendo conſtantiam perpetuo deinceps præſtet.* Ita Concilium Mediolanenſe 5. Idemque ſtatuunt Aquenſe 1585. & Toloſanum 1590. Poteſt etiam mutari Nomen ſanctum, & conveniens, modo fraus, & dolus abſint, vel nomini priſtino in Baptiſmate impoſito addi nomen aliud, quamvis id minime neceſſe ſit. Ita ſtatuerunt *Odo* Pariſienſis Epiſcopus, Conſtitutiones Synodales Remenſis Eccleſiæ, Synodus Trecenſis anni 1400. Senonenſis 1524. & Carnotenſis 1526.

III. Signum Crucis in fronte imprimitur, ut eo Ritu ſignificetur, *Chriſtianum hominem, non verecundia, quæ in fronte maxime elucet: neque metu, nec periculo perterreri umquam debere, quin palam, & libere Jeſum Chriſtum ignominioſe pro peccatis noſtris Cruci affixum, & omnem ejus doctrinam confiteatur.* Hoc etiam ſigno, in quo Chriſtus Dominus triumphavit, indicatur, eum, qui confirmatur, *In numerum fortiſſimorum ejus Militum adſcribi* (inquit S. Carolus in Inſtructionibus) Chriſtum non eſſe erubeſcendum, ſacra illa Cæremonia docet, ex *S. Auguſtino* Enarrat. 4. in Pſ. 30. illa verba explicante: *Perfeciſti eis, qui*

Matth. 10. *ſperant in te in conſpectu filiorum hominum*: Ideſt (inquit) *Eis perfeciſti dulcedinem tuam, qui ſperant in te in conſpectu filiorum hominum. Quomodo dicit Dominus*, Qui me negaverit coram hominibus, negabo & ego illum coram Patre meo. *Ergo ſi ſperas in Domino, coram hominibus ſpera: ne forte abſcendas ipſam ſpem tuam in corde tuo, & timeas confiteri, cum tibi objicitur pro crimine, quia Chriſtianus es. Cui autem modo objicitur, quia Chriſtianus eſt? Tam pauci non Chriſtiani remanſerunt, ut eis magis objiciatur, quia Chriſtiani non ſunt, quam ipſi audeant aliquibus objicere, quia Chriſtiani ſunt. Tamen dico vobis, Fratres mei, Incipe, quicumque me audis, vivere quomodo Chriſtianus, & vide ſi non tibi objiciatur, & a Chriſtianis, ſed nomine, non vita, non moribus. Nemo ſentit, niſi qui expertus eſt... Vis vivere ut Chriſtianus? Vis ſequi veſtigia Domini tui? Objiciatur tibi, erubeſcis, & erubeſcendo dimittis. Viam perdidiſti. Videris tibi corde credidiſſe ad juſtitiam, ſed perdidiſti*, Ore Confeſſio fit ad ſalutem. *Si ergo vis ambulare viam Domini, etiam in conſpectu hominum ſpera in Deum, ideſt, noli erubeſcere de ſpe tua. Quomodo vivit in corde tuo, ſic habitet in ore tuo: quia non ſine cauſſa ſignum ſuum Chriſtum in fronte nobis figi voluit; tamquam in ſede pudoris, ne Chriſti opprobria Chriſtianus erubeſcat.*

Chriſtus non ſolum fide, ſed & moribus palam confitendus, nec de illo erubeſcendum. Confirmationis Cæremoniæ.

Rom. 10.

Et Ser. 161. de Verbis Apoſtoli: *Vultis regnare, & gloriari in ſedibus Chriſti? prius diſcite dicere*: Mihi abſit gloriari niſi in Cruce Domini noſtri Jeſu Chriſti: *Hæc eſt Doctrina Chriſtiana, humilitatis præceptum, humilitatis commendatio, ut non gloriemur, niſi in Cruce Domini noſtri Jeſu Chriſti. Nam non eſt magnum in Chriſti ſapientia gloriari: magnum eſt in Cruce Chriſti gloriari: unde tibi inſultat impius, inde glorietur pius; unde inſultat ſuperbus, inde glorietur Chriſtianus. Noli erubeſcere de Cruce Chriſti: ideo in fronte tamquam in ſede pudoris ſignum ipſum accepiſti. Recole frontem tuam, ne linguam expaveſcas alienam.* Gal. 6. 14.

Quid alapæ levis inflictio ſignificet. Chriſtiana Militia.

IV. Epiſcopus confirmatum leviter in maxilla cædit, *Ut ſciat homo Chriſtianus, ſe jam Militem eſſe, cujus pugna, & victoria eluceat in patiendis injuriis, non in illis inferendis. Deinde ſe in Chriſtiana Militia conſtitutum eſſe, in qua non hujus vitæ jucunditates, & commoda quærat, ſed incommoda potius, atque adeo mala patienter ferat: at præterea intelligat officii ſui eſſe in acie ſtare, telaque unde veniant obſervare; ita ut quamvis illis telorum ictibus corpus, honor, opeſque lædantur, anima tamen nullo pacto offendatur.* Ita hanc cæremoniam explicat *S. Carolus* in Inſtructionibus. *Vocati ſumus ad Militiam Dei vivi* (inquit Tertull.) *jam tunc, cum in Sacramenti verba reſpondimus. Nemo miles ad bellum cum deliciis venit, nec de cubiculo ad aciem procedit, ſed de papilionibus expeditis, & ſubſtrictis ubi omnis duritia, & imbonitas, & inſuavitas conſtitit. Etiam in pace, labore, & incommodis bellum pati ediſcunt, in armis deambulando, campum decurrendo, foſſam moliendo, teſtudinem denſando. Sudore omnia conſtant, ne corpora, atque animi expaveſcant: de umbra ad ſolem, de ſole ad cælum, de tunica ad loricam, de ſilentio ad clamorem, de quiete ad tumultum. Proinde vos, benedicti, quodcumque hoc durum eſt, ad exercitationem virtutum corporis, & animi deputate. Bonum agonem ſubituri eſtis, in quo Agonothetes Deus vivus eſt; Xiſtarches Spir. ſanctus; corona æternitatis, bravium Angelicæ ſubſtantiæ, politia in cælis, gloria in ſæcula ſæculorum.*

Lib. de Martyr. Nemo miles ad bellum cum deliciis vadit.

Chriſtianæ igitur patientiæ tyrocinium quoddam in hac cæremonia poſitum eſt, ut Chriſtianus diſcat, ſe patientiæ natum, ſine qua vitam æternam conſequi non poteſt. *Nam patientia eſt* (inquit S. Cyprianus) *quæ nos Deo commendat, & ſervat: ipſa eſt, quæ iram temperat, quæ linguam frænat, quæ mentem gubernat, pacem cuſtodit, diſciplinam regit, libidinis impetum frangit, tumoris violentiam comprimit, incendium ſimultatis extinguit, coercet potentiam divitum, inopiam pauperum refovet: tuetur in Virginibus beatam integritatem, in Viduis laborioſam caſtitatem, in conjunctis, & maritatis individuam caritatem: facit humiles in proſperis, in adverſis fortes, contra injurias, & contumelias mites: docet delinquentibus cito ignoſcere; ſi ipſe delinquat, diu, & multum rogare: tentationes expugnat, perſecutiones tolerat, Paſſiones, & Martyria conſummat. Ipſa eſt, quæ fidei noſtræ fundamenta firmiter munit: ipſa eſt, quæ incrementa ſpei ſublimiter provehit: ipſa actum dirigit, ut tenere poſſumus viam Chriſti, dum per ejus tolerantiam gradimur: ipſa efficit, ut perſeveremus filii Dei, dum patientiam Patris imitamur.* Docemur denique, quod ſæpe repetit *S. Aug.* Nos non eſſe Chriſtianos propter hanc temporalem vitam, neque ut bonis temporalibus, & proſperitate hujus ſæculi fruamur, ſed ut mala temporalia toleremus, & ad æterna bona ſuſpiremus, ac proinde patientiam eſſe exercendam, quæ *Virtus eſt, qua æquo animo mala toleramus, ne animo iniquo bona deſeramus, per quæ ad meliora perveniamus* (inquit *S. Aug.* lib. *de Patientia*) meminerimuſque, quod *Impatientes dum mala pati nolunt, non efficiunt, ut a malis eruantur, ſed ut mala graviora patiantur. Patientes autem, qui mala malunt non committendo ferre, quam non ferendo committere, & leviora faciunt, quæ per patientiam patiuntur, & pejora evadunt, quibus per impatientiam mergerentur. Bona vero æterna, &*

Lib. de Bono patientiæ. Chriſtianæ patientiæ bonum.

Confirmationis Cæremoniæ.

Cap. 11. Rom. 8. 18.

magna non perdunt, dum malis temporalibus brevibuſque non cedunt: quoniam Non ſunt *condignæ paſſiones hujus temporis*, ſicut Apoſtolus dicit, *ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.*

Pacis adprecatio. Phil. 4. 7.

V. Tandem Epiſcopus pacem adprecatur Confirmato, ut intelligat, ſe gratiæ cæleſtis plenitudinem, & *Pacem Dei, quæ exſuperat omnem ſenſum*, conſecutum eſſe, quæ cor ejus, & intelligentiam cuſtodiat in Chriſto Jeſu, & pacem cum Deo, cum ſeipſo, cum proximo, ſuaviſſimum eſſe Spiritus Sancti fructum, omni ſtudio, & præ omnibus rebus conſervandum.

TRACTATUS IV.

De Sacramento Euchariſtiæ.

EUchariſtiæ Sacramento nihil in Eccleſia majus, aut excellentius eſt. Quid enim auguſtius, quam quod Eccleſia per Corporis, & Sanguinis Dominici participationem unum reipſa, & ſecundum ſubſtantiam cum Chriſto efficitur, & quodammodo in Deum ſuum transformatur? Quid ad perfectam, indiſſolubilemque concordiam fovendam efficacius, quam quod Eccleſia eodem corpore veſcens, eumdem ſanguinem bibens, per eumdem Spiritum in unum corpus redigitur, & Chriſto capiti connectitur? Et eatenus hoc Sacramentum ceteris Sacramentis tum Veteris, tum Novi Teſtamenti majus, & excellentius eſt, quod in aliis elementum, ſeu exterior ſpecies, aut res ſenſibilis, quam vulgo materiam nominamus, nullam ſubſtantialem mutationem ſubit: neque enim aqua Baptiſmatis, aut Chriſma Confirmationis conſecratione in aliam naturam mutantur: neque Spiritus Sanctus, quem aqua in Baptiſmo ſignificat interius abluentem, & mundantem; Chriſma vero in Confirmatione roborantem, & illuminantem, in eiſdem elementis reipſa, & ſecundum ſubſtantiam continetur, quamvis credentibus in Myſterio exhibeatur, & conferatur. At in Sacramento Euchariſtiæ panis, & vinum virtute, & efficacia verbi divini ita mutantur, ut eadem ſubſtantia non maneat, ſed quæ ante conſecrationem erant panis, & vinum, poſt conſecrationem ſint vere, realiter, & ſubſtantialiter Caro, & Sanguis Chriſti. Ex quo conſequens eſt, nos hujus tam eximii Sacramenti virtute non ſolum ſpiritualiter, (quod recta fide, ſinceraque caritate fieri minime dubium eſt) ſed & corporaliter Chriſto conjungi, ut non tantum ſpiritu ei conglutinati, ſed & *Membra ſimus corporis ejus, de carne ejus, & de oſſibus ejus*, ut loquitur Apoſtolus ad *Epheſ.* 5.

CAPUT PRIMUM.

De Sacramento Euchariſtiæ ſecundum ſe ſpectato.

ARTICULUS I.

De nominibus iſtius Sacramenti.

Euchariſtia. HUjus admirabilis Sacramenti dignitatem, atque excellentiam, quæ uno verbo demonſtrari non poteſt, ſacri Scriptores pluribus nominibus expreſſerunt. *Euchariſtia* in primis vocatur a *S. Juſtino* Martyre in Apologia ad Imperatores, & Senatum, quæ vulgo ſecunda dicitur, a *S. Irenæo* lib. 5. cap. 2. a *Tertull.* Lib. *de Corona* cap. 3. a *S. Cypriano*, Lib. *de Lapſis*, a Concilio Nicæno, Canone 18. Euchariſtia porro ſecundum nominis ſignificationem idem eſt, quod *Bona gratia*, vel *Gratiarum actio*.

Rom. 6. 23. Ac recte quidem *Bona gratia* dicitur, tum quia vitam æternam præſignificat, de qua ſcriptum eſt, *Gratia Dei vita æterna*:

Jo. 1. 14. 16. tum quia Chriſtum Dominum, qui vera gratia, atque omnium chariſmatum fons eſt, *Unigenitus a Patre, plenus gratiæ, & veritatis, de cujus plenitudine nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia*, realiter, & ſubſtantialiter in ſe continet. Nec minus apte *Gratiarum actione* interpretamur; ſiquidem cum hanc puriſſimam hoſtiam immolamus immenſas quotidie gratias pro univerſis in nos beneficiis Deo agimus: atque in primis pro ejus gratiæ tam excellenti bono quam nobis hoc Sacr. tribuit. Hinc *S. Juſtinus* Martyr Apologia 2. *Deinde* (inquit) *ei, qui fratribus præeſt, offertur panis, & poculum aquæ, & vini: quibus ille acceptis, laudem, & gloriam rerum univerſarum Patri, per nomen Filii, & Spiritus Sancti offert, & Euchariſtiam, ſive Gratiarum actionem, pro eo quod nos donis ſuis hiſce dignatus ſit, prolixe exequitur. Atque ubi ille preces, & gratiarum actionem abſolvit, populus, qui adeſt, omnis fauſta approbatione acclamat, dicens*, Amen. *Amen autem voce Hebræa, Fiat, ſignificat.* Euchariſtiam pariter *Gratiarum actionem* interpretatur S. Joan. Chryſ. Homil. 27. in Matth. Hinc ſollemnes illæ voces in actione ſacra, qua Euchariſtia conficitur, ſive in Miſſæ Sacrificio. *Gratias agamus Domino Deo noſtro.* De quibus *S. Aug.* Lib. 1. *Contra Adverſarium Legis, & Prophetarum*, cap. 18. *Quod eſt*, (inquit) *ſacratius laudis ſacrificium, quam in actione gratiarum? Et unde majores agendæ ſunt Deo gratiæ, quam pro ipſius gratia per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum? Quod totum Fideles in Eccleſiæ Sacrificio ſciunt, cujus umbræ fuerunt omnia priorum genera ſacrificiorum.* Nomen etiam Euchariſtiæ, ſeu Gratiarum actionis optime convenit cum iis, quæ a Chriſto Domino geſta eſſe in hoc Myſterio inſtituendo legimus: *Accipiens enim panem, fregit, & gratias egit.*

Divini hujus Sacramenti nomina.

II. Hoc Sacramentum ab Antiquis *Eulogia divina*, *Eulogia myſtica*, *Sacramentum benedictionis*, *ſanctificationis*, *conſecrationis* nuncupatur: quia panis, & vinum Chriſti Domini verbis ex ejuſdem Salvatoris noſtri inſtitutione benedicuntur, & conſecrantur; atque in illius Sacroſanctum Corpus, & prætioſum Sanguinem tranſmutantur. Matth. 26. *Accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis; & ait: Accipite, & comedite: Hoc eſt Corpus meum.* Hoc Eulogiæ nomine frequenter utitur *S. Cyrillus Alexandr.* ad hoc Sacramentum ſignificandum. Lib. 4. in Jo. pag. 364. *Quocirca nos Corpus, & membra Chriſti nuncupamur, ut qui per Eulogiam ipſum in nobis ſuſcipimus Filium.* A *Tertulliano*, Lib. *De Pudicitia*, c. 14. *Sacramentum benedictionis* vocatur.

Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. 1. Cor. 11. Eulogia.

Convivium cæleſte.

III. Cæleſte *Convivium* hoc Sacramentum vocatur a *S. Ambr.* Lib. *de his, qui Myſteriis initiantur*, cap. 8. *His* (inquit) *abluta plebs dives inſignibus ad Chriſti contendit Altaria, dicens*: Introibo ad altare Dei, ad Deum qui lætificat juventutem mea. *Depoſitis enim inveterati erroris exuviis, renovata in aquilæ juventutem, cæleſte illud feſtinat adire convivium. Venit igitur, & videns Sacroſanctum Altare compoſitum, exclamans ait*: Paraſti *in conſpectu meo menſam*. A *S. Hieronymo* Epiſt. *Ad Hedibiam*, quæſt. 2. *Nec Moyſes dedit nobis panem verum, ſed Dominus Jeſus; ipſe conviva, & convivium; ipſe comedens, & qui comeditur.* Epiſt. 146. ad Damaſum: *Hoc convivium quotidie celebratur: quotidie Pater Filium recipit: ſemper Chriſtus credentibus immolatur.*

Pſ. 42. 4.

Pſ. 22. 6.

Menſa Domini.

IV. *Menſam Domini*, *Menſam divinam*, *Menſam ſpiritualem*, & *myſticam* appellant Veteres, Apoſtolo præeunte, 1. ad Corint. 10. *Non poteſtis Calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum: non poteſtis Menſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum.* Atque de hoc Sacramento Davidicum illud oraculum interpretantur, Pſalm. 22. *Paraſti in conſpectu meo Menſam adverſus omnes, qui tribulant me.* Ita *S. Cyrillus Hieroſol.* Catecheſi Myſtag. 4. *S. Greg. Nazianz.* Orat. 2. in Julianum, & Oratione in S. Baptiſma, *S. Ambr.* Lib. *De Elia, & Jejunio*, cap. 10. *Myſtica quoque Menſa jejunio comparatur: illa Menſa, de qua dicit David*, Paraſti in conſpectu meo menſam adverſus eos, qui tribulant me. *Menſa iſta famis acquiritur pretio, & poculum illud inebrians ſobrietate cæleſtium Sacramentorum, ſiti quæritur.* Huc quoque flectunt illud Proverb. 23. *Si ſederis cœnare ad Menſam Potentis, conſiderans intellige, quæ apponuntur tibi, & ſic mitte manum tuam, ſciens, quia te talia oportet præparare.* Ita *S. Aug.* Tract. 84. in Joan. *Quæ Menſa eſt Potentis, niſi unde ſumitur Corpus, & Sanguis ejus, qui animam ſuam poſuit pro nobis? Et quid eſt ad eam ſedere, niſi humiliter accedere? Et quid conſiderare, & intelligere, quæ apponuntur tibi, niſi digne tantam gratiam cogitare? Et quid eſt ſic mittere manum, ut ſcias, quia talia te oportet præparare, niſi quia ſicut pro nobis Chriſtus animam ſuam poſuit, ſic & nos debemus animas pro fratribus ponere.* Et Tract. 47. *Menſa Potentis quæ ſit, noſtis, ubi eſt Corpus, & Sanguis Chriſti.* Huc quoque referunt illud Prov. 9. *Sapientia ædificavit ſibi domum; excidit columnas ſeptem. Immolavit victimas ſuas, miſcuit vinum, & propoſuit Menſam ſuam.* Ita *S. Aug.* Lib. 17. *De Civit. Dei*, cap. 20. *Hic certe agnoſcimus Dei Sapientiam, hoc eſt, Verbum Patri coæternum: in utero virginali domum ſibi ædificaſſe corpus humanum, & huic tamquam capiti membra Eccleſiam ſubjunxiſſe, Martyrum victimas immolaſſe, Menſam in vino, & panibus præparaſſe, ubi apparet etiam Sacerdotium ſecundum ordinem Melchiſedech .... Participem autem fieri Menſæ illius, ipſum eſt incipere habere vitam.*

Cœna Domini.

V. Cœnam *Domini* Patres aliquando, ſed tamen infrequenter, appellarunt, quia Sacramentum iſtud Chriſtus inſtituit, poſtquam cœnaſſet. Ita *Tertull.* Lib. *De Spectaculis*, cap. 13. *S. Aug.* Ep. 54. alias 118. ad Januarium, *Theodoretus* in c. 1. Epiſtolæ 2. ad Cor. & *S. Th.* in Commentario ejuſdem capitis ad illa verba Apoſtoli, *Convenientibus vobis in unum, non eſt Dominicam cœnam manducare.* Hujus typus Cœna illa magna Patrisfamilias, cujus parabolam Chriſtus proponit Lucæ 14. *Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocavit multos.*

Panis vitæ.

VI. Vocatur *Panis vitæ, qui de Cælo deſcendit*, *Panis Angelorum*, *Panis ſuperſubſtantialis*, *Panis in Bethleem natus*, *Panis Dominicus*, *Panis concordiæ*. S. Hier. in proœmio Lib. 5. Comment. in Jerem. *Securus populus Domini cum Jeſu Jordanis fluenta tranſibit, & poſt vaſtam ſolitudinem comedet Panem, qui in Bethleem noſtro natus eſt viculo.* S. Aug. Tract. 49. in Joannem, de Apoſtolis & Juda proditore loquens: *Illi manducabant panem Dominum, illi*

ille panem Domini contra Dominum: illi vitam, ille pœnam: *Qui enim manducat indigne*, ait Apoſtolus, *judicium ſibi manducat*. S. Cyrillus Alexandr. Lib. 13. De Adoratione in Spiritu, & Veritate: *Menſa quidem propoſitionum panem habens, incruentam Hoſtiam ſignificat, qua benedicimur, dum panem manducamus illum, qui de Cœlo eſt, Chriſtum ſcilicet*. S. Joannes Chryſoſt. Homil. 27. in Epiſt. 1. ad Corinth. *Si deliciæ mors ſunt mulieri, multo magis viro; etſi hoc cum alio tempore fiat, perdit, multo magis poſt Sacramentorum communionem. Tu autem pane vitæ accepto, facis rem mortis, & non horreſcis?* S. Cyprian. Lib. de Oratione Dominica: *Hunc autem panem dari nobis quotidie poſtulamus, ne qui in Chriſto ſumus, & Euchariſtia quotidie ad cibum ſalutis accipimus, intercedente aliquo graviore delicto, dum abſtenti, & non communicantes a cœleſti pane prohibemur, a Chriſti corpore ſeparemur; ipſo prædicante, & monente: Ego ſum panis vitæ qui de cœlo deſcendi. Si quis ederit de meo pane, vivet in æternum*. S. Aug. Tract. 25. in Joannem, Euchariſtiam vocat *Panem concordiæ*. Eccleſia in Officio Sanctiſſimi Sacramenti vocat *Panem Angelorum*, & in Canone Miſſæ, *Panem ſanctum vitæ æternæ, & Calicem ſalutis perpetuæ*.

Jo. 6. 54.

Fractio panis.

VII. *Fractio panis* a Veteribus interdum appellatur, qui de Euchariſtia intelligunt, quod *Act.* 2. ſcriptum eſt: *Erant autem perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus*. Et quod Lucæ 24. legitur: *Et cognoverunt eum in fractione panis*, ita intellexit *S. Aug.* Tr. 2. in Ep. S. Joannis: *Diſcipuli*, inquit, *eum non agnoverunt niſi in fractione panis. Et vere qui non ſibi judicium manducat, & bibit, in fractione panis Chriſtum agnoſcit*. Quid Apoſtoli verbis expreſſius? *Panis, quem frangimus, nonne communicatio Corporis Domini eſt?* Quam procul dubio ſententiam S. Ignatius Martyr ſpectat Epiſt. ad Epheſios: *Unum panem frangentes*, (inquit) *quod eſt pharmacum immortalitatis*.

1 Cor. 10. 16.

Sacramentum Fidelium.

VIII. Vocatur *Sacramentum Fidelium*, *Myſterium Fidei*, *Chriſtianæ Religionis arcanum*, quia Infidelibus, & Catechumenis ejus notitia abſcondebatur; tum ut major reverentia Myſteriis ſervaretur; tum ut Catechumeni ardentius concupiſcerent, & ardentius quærerent, quod ipſis religioſe occultabatur, & ad Baptiſmum propterea feſtinarent, quo Myſteriorum communicationem mererentur; tum ut Paganorum reſpectu ſervaretur præceptum Domini prohibentis *Dare Sanctum canibus, & projicere margaritas ante porcos*. Quam rationem urget *S. Cyrill. Alexandr.* Lib. 7. *Contra Julianum*, verſus finem. *S. Ambroſii* Oratione de Obitu Satyri fratris: *Quos initiatos eſſe cognoverat, ab his divinum illud Fidelium Sacramentum popoſcit: non ut curioſius oculos insereret arcanis, ſed ut Fidei ſuæ conſequeretur auxilium*. S. Aug. Serm 131. alias 2. De Verbis Apoſtoli: *Audivimus veracem Magiſtrum, divinum Redemptorem, humanum Salvatorem, commendantem nobis pretium noſtrum, ſanguinem ſuum. Locutus eſt enim nobis de corpore, & ſanguine ſuo: Corpus dixit eſcam, Sanguinem potum. Sacramentum Fidelium agnoſcunt Fideles. Audientes autem quid aliud unquam audiunt?* Plura id genus occurrunt apud alios Patres.

Matth. 7. 6.

Communio.

IX. *Communio* vocatur, quia per Euchariſtiam reipſa participes ſumus Corporis, & Sanguinis Chriſti, nec ſolum voluntate, & affectu, quod & amantibus omnibus commune eſt, ſed realiter, & ſubſtantialiter cum ipſo conjungimur, & commiſcemur, unum corpus facti, & una caro. Hæc appellatio ſumpta eſt ex Apoſtolo 1. ad Corinth. 10. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Chriſti eſt? Et panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini eſt? Quoniam unus panis, unum corpus multi ſumus, omnes, qui de uno pane participamus*. Hoc nomen uſurpat S. Cyprian. Ep. 54. *At vero nunc non infirmis, ſed fortibus pax neceſſaria eſt; nec morientibus, ſed viventibus communicatio a nobis danda eſt, ut quos excitamus, & hortamur ad prælium, non inermes, & nudos relinquamur, ſed protectione Sanguinis, & Corporis Chriſti muniamus; & cum ad hoc fiat Euchariſtia, ut poſſit accipientibus eſſe tutela, quos tutos eſſe contra Adverſarium volumus, munimento Dominicæ ſaturitatis armemus. Nam quomodo docemus, aut provocamus eos in confeſſione nominis ſanguinem ſuum fundere, ſi eis militaturis Chriſti Sanguinem denegamus? Aut quo modo ad Martyrii poculum idoneos facimus, ſi non eos prius ad bibendum in Eccleſiam poculum Domini jure communicationis admittimus?* S. Hieron. Lib. 3. Dialogor. contra Pelagianos: *De Baptiſmatis fonte ſurgentes, & regenerati in Dominum Salvatorem: impleto, quod de ſe ſcriptum eſt*, Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata: *ſtatim in prima Communione Corporis Chriſti dicunt*, Et dimitte nobis debita noſtra, *quæ illis fuerant in Chriſti confeſſione dimiſſa*. S. Jo. Chryſoſtom. Homil. 24. in 1. ad Corinth. explicans illa verba, *Panis, quem frangimus, nonne communicatio Corporis Chriſti eſt?* ait: *Cur non dixit, participatio? quoniam voluit aliquid amplius ſignificare, & magnam indicare conjunctionem. Non ſolum enim communicamus, eo quod ſumus participes, & ſumimus, ſed etiam eo, quod uniamur . . . Quid enim, inquit, dico communicationem? ſumus ipſum illud corpus. Quid enim eſt panis? Corpus Chriſti. Quid autem fiunt, qui ſumunt Corpus Chriſti: non corpora multa, ſed unum corpus*. Ante Hieronymum, & Chryſoſtomum, Cyrillus Hieroſolym. Catech. Myſtag. 5. *Accedens autem ad Communionem non expanſis manuum volis accede, neque disjunctis digitis, ſed ſiniſtram veluti ſedem quamdam ſubjicias dextræ, quæ tantum Regem ſuſceptura eſt, & concava manu ſuſcipe Corpus Chriſti, dicens, Amen*. S. Aug. Epiſt. 54. olim 118. ad Januar. *Alii quotidie communicant Corpori, & Sanguini Domini, alii certis diebus accipiunt*. S. Th. 3. p. qu. 73. art. 4. *Dicitur Communio quia communicamus per ipſam Chriſto, & quia participamus ejus carne, & divinitate: & quia communicamus, & unimur ad invicem per ipſam*.

Pſal. 31.

1. Cor. 10. 16.

Corpus Domini.

X. Euchariſtiam Corpus, & Sanguinem Domini frequentius appellaverunt antiqui Patres, Chriſti hoc Sacramentum inſtituentis verbis perſuaſi, *Accipite, & manducate: Hoc eſt Corpus meum: Accipite, & bibite: Hic eſt Sanguis meus*. Et Apoſt. 1. ad Corinth. 11. 29. *Qui enim manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini*. Hinc Sacerdos Euchariſtiam Fidelibus porrigens, dicebat, ad eorum fidem, & pietatem excitandam, *Corpus Chriſti*: ipſi vero reſpondebant, *Amen*. Ideſt, *Verum eſt*. Teſtes ſunt *S. Cornelius* Pontifex & Martyr, Epiſtola ad *Fabium* Antiochenum Epiſcopum, apud *Euſeb.* Lib. 6. *Hiſtoriæ Eccleſ.* cap. 43. S. Dionyſius Alexand. Epiſt. ad *Xyſtum* Epiſcopum Romanum, apud *Euſebium* Lib. 7. c. 9. *S. Cyrillus Hieroſolymit.* Catecheſi Myſtagog. 5. *S. Ambroſius* Lib. *De his qui Myſteriis initiantur*, c. 9. *S. Aug.* Lib. 12. *Contra Fauſtum*, cap. 10. Euchariſtiam *Corpus, & Sanguinem Chriſti* etiam appellant *Tertull.* Lib. *De Reſurrectione Carnis*, cap. 8. *S. Cypr.* Epiſt. 63. ad Cæcilium; *S. Hier.* Epiſt. 1. ad Heliodorum, *S. Jo. Chryſ.* Homil. 45. in Joannem, & alibi paſſim, aliique Patres, quorum loca indicare longioris, & inutilis operæ foret.

Sancta & Sanctum Domini.

XI. Sacramentum iſtud *Sancta, & Sanctum Domini*, & *Sanctum* ſimpliciter appellarunt, quod pretioſum Corpus, & Sanguinem Chriſti contineat, qui *Sanctus Sanctorum* eſt, & fons totius ſanctitatis. Hæc nomina uſurpant *S. Cypr.* L. De Lapſis: *A Diaboli aris revertentes, ad Sanctum Domini ſordidis, & infectis nidore manibus accedunt*. Ibidem: *Et cum quædam arcam ſuam, in qua Domini Sanctum fuit, manibus indignis tentaſſet aperire, igne inde ſurgente deterrita eſt, ne auderet attingere*. Antiquior S. Cypriano *Tertull.* Lib. *De Spectaculis*, cap. 25. *Quale eſt . . . ex ore, quo Amen in Sanctum protuleris, gladiatori teſtimonium reddere?* Dionyſius Alexandr. Ep. ad *Baſilidem* Can. 2. *Ad Sanctum autem Sanctorum, qui non omnino anima pariter, & corpore purus eſt, accedere prohibebitur*. Concilium Laodic. Can. 14. *Quod Sancta nullo modo cauſſa Eulogiarum tempore Paſchalis Feſti ad alias Parochias debeant deſtinari*. S. Cyrillus Alex. L. 12. in Joannem: *Accedentibus ad benedictionem myſticam, Miniſtri Myſterii magna voce clamant*, Sancta Sanctis: *ſolis ſanctificatis ſpiritu tactum, & ſanctificationem Corporis Chriſti congruere ſignificantes*.

Gratia.

XII. *Gratia* vocatur, non ſolum quia per ipſum gratia in cordibus noſtris diffunditur, ſed quia Chriſtum continet gratiæ auctorem, qui ſuum ipſe Corpus, & Sanguinem, animam, & dignitatem, ſub ſacris ſpeciebus communicat. Hoc nomen Euchariſtiæ tribuunt *S. Cypr.* Lib. De Lapſis: *Documento unius oſtenſum eſt, Dominum recedere, cum negatur; nec immerentibus ad ſalutem prodeſſe, quod ſumitur, quando Gratia ſalutaris in cinerem, Sanctitate fugiente, mutetur*. S. Aug. Tract. 27. in Joan. *Illi putabant eum erogaturum Corpus ſuum; Ille autem dixit ſe aſcenſurum in cœlum, utique integrum*. Cum videritis Filium hominis aſcendentem ubi erat prius; *Certe, vel tunc videbitis; quia non eo modo quo putatis, erogat Corpus ſuum, certe vel tunc intelligetis, quia gratia ejus non conſumitur morſibus*. Palladius in Hiſtoria SS. Patrum, cap. 72. *Ammon aliquando offerens Deo cultum, vidit Angelum ſtantem a dextris Altaris, & ſignantem Fratres accedentes ad Gratiam*.

Jo. 6. 63.

Vita.

XIII. *Vita* nuncupata eſt, quia Chriſtum continet vitæ Auctorem, qui de ſe dixit; *Ego ſum panis vivus*: & *Qui manducat meam carnem, vivet in æternum*. Hinc *S. Amb.* Lib. *De his, qui Myſteriis initiantur*, cap. 8. *Iſte panis vivus, qui de Cœlo deſcendit, vitæ æternæ ſubſtantiam ſubminiſtrat*. S. Aug. Lib. 1. *De Peccatorum Meritis, & Remiſſione*, cap. 24. *Optime Punici Chriſtiani Baptiſmum ipſum nihil aliud quam Salutem, & Sacramentum Corporis Chriſti nihil aliud, quam Vitam vocant. Unde niſi ex antiqua, ut exiſtimo, Apoſtolica Traditione?* Et infra: *Quid aliud etiam, qui Sacramentum Menſæ Dominicæ Vitam vocant, niſi quod dictum eſt*, Ego *ſum panis vitæ?*

Spiritalis eſca.

XIV. *Spiritalis eſca*, vel *Spiritalis alimonia* vocata eſt Euchariſtia, tum quia Chriſti Corpus, quod continet, ſpiritalibus dotibus indutum eſt, utpote glorioſum, & immortale: tum quia divinitatis virtute, cujus organum conjunctum eſt, ſubſiſtens ſcilicet in perſonam Filii Dei animas noſtras alit, & vegetat, vitamque ſpiritualem ſuſtentat. *S. Ambr.* Libr. *De his, qui Myſteriis initiantur* cap. 9. *In il-*

lo Sa-

lo Sacramento Chriſtus eſt, quia Corpus eſt Chriſti; non ergo corporalis eſca, ſed ſpiritalis eſt. S. Leo Ep. 46. alias 23. ad Clerum, & Plebem Conſtantinopolitanæ urbis: *In quibus ſunt ignorantiæ tenebris? In quo hactenus deſidiæ torpore jacuere? Ut nec auditu diſcerent, vel lectione cognoſcerent, quod in Eccleſia Dei in omnium ore tam conſonum eſt, ut nec ab infantium linguis veritas Corporis, & Sanguinis Chriſti inter Communionis Sacramenta taceatur? Quia in illa myſtica diſtributione ſpiritalis alimoniæ hoc impartitur, hoc ſumitur: ut accipientes virtutem cœleſtis cibi, in carnem ipſius, qui caro noſtra factus eſt, tranſeamus*. S. Cyrillus Alexandr. Lib. 4. in Jo: *Spiritum hic ipſam carnem nuncupavit; non quia naturam carnis amiſerit, & in ſpiritum mutata ſit, ſed quia ſumme cum eo conjuncta, totam vivificandi vim hauſit*. Hinc Apoſtolus de typo ejus ait: *Patres noſtri eamdem eſcam ſpiritalem manducaverunt, & eumdem potum ſpiritalem biberunt*.

1. Cor. 10. 3.

Sacrificium.

XV. *Sacrificium* appellatur, quia in eo Chriſtus pro totius mundi redemptione in Cruce ſemel oblatus, incruenta ratione offertur, ut hæc ipſa oblatio nobis applicetur. Ita vocant Euſebius Cæſarienſis Lib. 1. Demonſtrationis Evangelicæ, *Cyrillus Hieroſol.* Catecheſi Myſtagogica 5. *S. Aug.* Lib. 15. *De Civ. Dei*, cap. 21. & alibi, nec non alii Patres, quorum teſtimonia in progreſſu Tractatus hujus proferentur, vel indicabuntur.

Pretium noſtrum.

XVI. *Pretium noſtrum* a Patribus vocatur, quod idem Corpus contineat, quod pro noſtra redemptione in Cruce immolatum, eumdem Sanguinem, qui pro nobis effuſus eſt. Ita *S. Aug.* Lib. 9. *Confeſſionum*, cap. 12. *Nam neque in eis precibus, quas tibi fundimus, cum offerretur pro ea Sacrificium pretii noſtri, jam juxta ſepulcrum poſito cadavere . . . Nec in eis precibus ego flevi, &c.* Epiſt. 43. alias 162. cap. 8. *Tolerat ipſe Dominus Judam, diabolum, furem, & venditorem ſuum, ſinit accipere inter innocentes Diſcipulos, quod Fideles noverunt, pretium noſtrum*.

Sacramentum Sacramentorum.

XVII. *Sacramentum Sacramentorum* per excellentiam vocatur a S. Dionyſio Lib. de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 3. Auctore Sermonis in Cœna Domini inter Opera S. Bernardi, & S. Thoma 3. p. qu. 65. art. 2. Tum quia *In Sacramento Euchariſtiæ continetur ipſe Chriſtus ſubſtantialiter; in aliis autem Sacramentis continetur virtus quædam inſtrumentalis participata a Chriſto: tum quia omnia alia Sacramenta ordinari videntur ad hoc Sacramentum ſicut ad finem*. Hinc paſſim a Fidelibus Euchariſtia *Sancti Sacramenti* nomine ſignificatur. Hinc *S. Aug.* Epiſt. 54. alias 118. illam *Magnum Sacramentum* vocat.

Quid habeat rationem Sacramenti in Euchariſtia.

Qua occaſione notandum eſt cum Hugone a S. Victore, & Magiſtro Sententiarum, in hoc Sacramento tria eſſe conſideranda; unum, quod eſt *Sacramentum tantum*; alterum, quod ſimul *Res* eſt, & *Sacramentum*; tertium, quod *Res* eſt, & *non Sacramentum*. *Sacramentum tantum* eſt ſpecies viſibilis panis, & vini: ea enim ita ſignum eſt alicujus rei, ut non ſit res ſignificata. Significat autem Corpus Chriſti verum, quod ſub ea continetur; & præterea Corpus Chriſti myſticum, quod eſt Eccleſia: illud quidem ratione alimenti, quia ſicut panis præ ceteris cibis corporaliter hominem nutrit, & vinum exhilarat; ita Caro. & Sanguis Chriſti ſpiritaliter hominem nutriunt, & recreant: illud vero ratione unionis: quia ſicut ex multis granis unus panis conficitur, & ex multis uvis vinum confluit; ita ex omnibus Fidelibus tamquam variis membris caritate compactis, & coagmentatis, unum Chriſti Corpus Myſticum, quod eſt Eccleſia, conſtituitur, ut explicat *S. Aug.* Tr. 26. in Joan. & Sermone ad Infantes. *Res ſimul, & Sacramentum*, eſt Corpus, & Sanguis Chriſti Domini, quia & per ſpecies viſibiles ſignificatur, & Corpus Myſticum ſignificat, gratiamque inviſibilem, quam digne ſuſcipientibus confert. *Res, & non Sacramentum*, eſt Myſticum Chriſti Corpus, quod hoc Sacramento non continetur, ſed ſignificatur tantum & gratia inviſibilis, quam Euchariſtia virtute continet, quamque ex ipſa hauriunt, qui digne illam recipiunt.

Notandum ſecundo, cum Sacramentum dicatur ex eo, quod continet aliquod ſacrum; poſſit autem aliquid eſſe ſacrum dupliciter, ſcilicet abſolute, & in ordine ad aliud; hoc diſcrimen eſſe inter Euchariſtiam, & alia Sacramenta habentia materiam ſenſibilem, quod Euchariſtia continet aliquid ſacrum abſolute ſcilicet ipſum Corpus Chriſti; aqua vero Baptiſmi continet aliquid ſacrum in ordine ad aliud, ſcilicet virtutem ſanctificandi: & eadem eſt ratio Chriſmatis, & ſimilium. *Et ideo* (inquit S. Th.) *Sacramentum Euchariſtiæ perficitur in ipſa conſecratione materiæ; alia vero Sacramenta perficiuntur in applicatione materiæ ad hominem ſanctificandum*. Quod diſcrimen, & ſacra Synodus Tridentina Seſſ. 13. cap. 3. explicat his verbis: *Commune hoc quidem eſt Sanctiſſimæ Euchariſtiæ cum ceteris Sacramentis, ſymbolum eſſe rei ſacræ, & inviſibilis gratiæ formam inviſibilem: verum illud in ea excellens, & ſingulare reperitur, quod reliqua Sacramenta tunc primum ſanctificandi vim habent, cum quis illis utitur: at in Euchariſtia ipſe ſanctitatis Auctor ante uſus eſt: nondum enim Euchariſtiam de manu Domini Apoſtoli ſuſceperant, cum vere tamen ipſe affirmaret Corpus ſuum eſſe, quod præbebat*.

3. p. q. 73. art. 1. ad 3.

Unitas Sacramenti.

Notandum tertio, etſi ſpecies viſibilis panis, & vini vere Sacramentum dici poſſit, quatenus rei ſacræ, Corporis ſcilicet, & Sanguinis Chriſti realiter præſentium, ſignum eſt; tamen Corpus ipſum, & Sanguinem Domini noſtri, quatenus exiſtunt ſub viſibilibus panis, & vini ſpeciebus, proprie etiam & vere Sacramentum eſſe, & appellari. Cum enim Tridentina Synodus Seſſ. 13. cap. 5. & Can. 6. docet, ac declarat, *Omnes Chriſti Fideles, pro more in Catholica Eccleſia ſemper recepto, Latriæ cultum, qui vero Deo debetur, huic Sanctiſſimo Sacramento exhibere* debere, Sacramenti nomine ſpecies panis, & vini non intelligit, ſed ipſum Chriſti Corpus, & Sanguinem ſub illis. Unde in Canone laudato, *Chriſtum unigenitum Dei Filium in ſancto Euchariſtiæ Sacramento adorandum* pronuntiat. Et in Profeſſione Fidei a *Pio IV.* præſcripta hæc habentur; *Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum, atque integrum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi*. Corpus itaque Chriſti ſub ſpecie viſibili verum Sacramentum eſt.

Notandum quarto, quamvis duo ſint elementa, panis ſcilicet, & vinum, ex quibus integrum Euchariſtiæ Sacramentum conficitur, non tamen plura Sacramenta, ſed unum tantum eſſe. Nam cum hujus Sacramenti gratia unum Corpus Myſticum efficiatur, ut Sacramentum ipſum conveniat rei, quam efficit, unum eſſe oportet. Unum autem eſt, non quia individuum ſit, ſed quia unius rei ſignificationem habet, & totum quoddam perfectum eſt conſtans partibus ad eumdem finem ordinatis: ad ſpiritalem enim refectionem ordinatur, quæ proportionem quamdam habet cum corporali, ad quam cibus, & potus concurrunt. *Et ideo etiam ad integritatem hujus Sacramenti duo concurrunt, ſcilicet ſpiritualis cibus, & ſpiritualis potus, ſecundum illud Jo. 6. Caro mea vere eſt cibus, & Sanguis meus vere eſt potus*. Unde hoc Sacramentum eſt multiplex, ſi ſpectetur materia remota, panis nempe, & vinum, ut res quædam ſunt; unum vero ſi ſpectetur ſignificatio, perfectio, & finis. *Nam quemadmodum cibus, & potio, quæ duæ diverſæ res ſunt, ad unam tantum rem adhibentur, ut ſcilicet vires corporis reficiantur; ita etiam duas diveſas Sacramenti ſpeties illis reſpondere conſentaneum fuit, quæ cibum ſpiritualem ſignificarent, quo mentes ſubſtinentur, & recreantur* (inquit Concilii Trid. Catechiſmus.) Atque ita intelligendum eſt Caput, *Comperimus*, Diſt. 2. *De Conſecratione*, ex *Gelaſio* ſumptum, cujus hæc ſunt verba: *Comperimus autem, quod quidam ſumpta tantummodo Corporis ſacri portione, a Calice ſacri cruoris abſtineant: qui procul dubio (quoniam neſcio quia ſuperſtitione docentur obſtringi) aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur; quia diviſio unius ejuſdemque Myſterii ſine grandi ſacrilegio non poteſt provenire*. Hinc Eccleſia eadem Collecta pro vivis, & defunctis, plurali ſimul & ſingulari numero Euchariſtiæ Sacramentum deſignat: *Purificent nos, Domine, Sacramenta, quæ ſumpſimus* . . . . & *Præſta ut hoc tuum Sacramentum non ſit nobis reatus ad pœnam, ſed interceſſio ſalutaris ad veniam*.

S. Th. 3 p. qu. 63. art. 2.

Sacramenti ſignificatio.

Notandum quinto, Euchariſtiam tria ſignificare; primum Chriſti Paſſionem, quæ præteriit: ipſe enim ait Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem*: & 4. Apoſtol. 1. ad Corinth. 11. *Quotieſcumque manducabitis Panem hunc, & Calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat*. Alterum eſt divina gratia, quæ præſens ad animam alendam, & ſuſtentandam hoc Sacramento tribuitur. Tertium eſt, quod futurum prænuntiat, ideſt, æternæ jucunditatis, & gloriæ fructus, quos in cæleſti patria ex Dei promiſſione capiemus. Ad hæc vero ſingula declaranda, totum Sacramentum, quamvis ex diverſis ſpeciebus conſtet, tamquam ad unius rei ſignificationem refertur (inquit Trident. Concilii Catechiſmus.)

Euchariſtia Pax vocata.

XVIII. *Pacis* quoque nomine appellatam Euchariſtiam conſtat ex *Sancto Cypriano* tum variis in Epiſtolis, tum Libro *De Lapſis*, ubi Communione Euchariſtiæ, aut certe jus illam recipiendi ad Martyrum preces Lapſis reſtitutum, *Pacem* vocat, & eos, qui Euchariſtia ante exitum e vita donati ſunt, præmitti ait ad Dominum cum Pace, quam Martyres Libellis ſuis eis dari poſtularunt. Et Epiſt. 54. ad *Cornelium* Romanum Synodi Africanæ nomine data: *At vero nunc* (inquit) *non infirmis, ſed fortibus Pax neceſſaria eſt, nec morientibus, ſed venientibus communicatio a nobis danda eſt, &c.* Vocatum eſſe etiam *Sacramentum pacis, & caritatis* (inquit Concilii Trid. Catechiſmus) ut intelligamus *Quam indigni ſint Chriſtiano nomine, qui inimicitias exercent, odiaque, diſſidia, & diſcordias, ut teterrimas fidelium peſtes omnino exterminandas eſſe, cum præſertim quotidianæ Religionis noſtræ Sacrificio, nihil nos ſtudioſius ſervare, quam pacem, & caritatem profiteamur*. Hic illud *Tertulliani* Libr. de Oratione cap. 10. *Memoria præceptorum viam: & orationibus ſternit ad cælum, quorum præcipuum eſt: ne prius aſcendamus ad Dei Altare, quam ſi quid diſcordiæ, vel offenſæ cum fratribus contraxerimus, reſolvamus. Quid eſt enim ad pacem Dei recedere ſine pace? Ad remiſſionem debitorum cum retentione? Quomodo placabit Patrem iratus in fratrem, cum omnis ira ab initio interdicta ſit nobis?*

Viaticum.

XIX. Euchariſtia denique *Viaticum* appellatur, tum quia ſpi-

ſpiritalis cibus eſt, quo in hujus vitæ peregrinatione ſuſtentamur, illo pane adumbratus, de quo Angelus Domini Eliæ dixit 3. Reg. 19. *Surge, comede: grandis enim tibi reſtat via. Qui cum ſurrexiſſet, comedit, & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus uſque ad montem Dei Horeb.* Tum quia viam nobis ad æternam gloriam, & felicitatem munit. Quare ex veteri Eccleſiæ inſtituto cavetur, ut nemo Fidelium ſine hoc Sacramento e vita excedat. Ita ſancitum eſt Nicæni Concilii Canon. 13. Carthaginenſis 4. Can. 70. & Vaſenſis Can. 2. S. Joan. Chryſoſtomus, Lib. 6. De Sacerdotio: *Alius quidam* (inquit) *mihi narravit, non ille quidem ab alio edoctus, ſed dignus habitus, qui id & vidiſſet ipſe, & audiſſet, quod qui de vita hac emigraturi ſunt, ſi Myſteriorum hujuſmodi cum pura, ac munda conſcientia fuerint participes ſpiritum efflaturi, ab Angelis illorum corpora ſatellitum more ſtipantibus, propter aſſumptum illud Sacrum: hinc recta in cœlum abducuntur.* S. Hieron. ad c. 15. S. Matthæi: *Non vult eos Jeſus dimittere jejunos, ne deficiant in via. Periclitatur ergo, qui ſine cœleſti Pane ad optatam manſionem pervenire feſtinat. Unde & Angelus loquitur ad Eliam:* Surge, *& manduca, quia grandem viam ambulaturus es.* S. Gaudentius Tr. 2. in Exodum: *Hoc illud eſt Viaticum noſtri itineris, quo in hac vita alimur, ac nutrimur, donec ad ipſum pergamus, de hoc ſæculo recedentes. Unde dicebat idem Dominus. Niſi manducaveritis meam Carnem, & biberitis meum Sanguinem, non habebitis vitam in vobis ipſis.*

Euchariſtiæ definitio. Definiri poteſt Euchariſtia in hunc modum; *Euchariſtia eſt Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti, ad ſpiritualem Fidelium alimoniam a Chriſto inſtitutum.*

ARTICULUS II.

De Euchariſtiæ Figuris, & Inſtitutione.

§. I *De Figuris hujus Sacramenti.*

S. Th. 3. p. q. 73. art 6. Gen. 14. 18. S. Cypr. Ep. 63. SI ſpectetur in Euchariſtia id, quod eſt Sacramentum tantum, ſcilicet panis, & vinum, potiſſima ejus figura fuit oblatio Melchiſedech, qui panem, & vinum obtulit. Si ſpectetur id, quod res eſt, & Sacramentum, ſcilicet Corpus Chriſti verum, quod pro nobis in cruce paſſum, & immolatum eſt, figuræ ejus fuerunt omnia ſacrificia veteris Teſtamenti. Si ſpectetur id, quod res tantum, ſcilicet effectus hujus Sacramenti, præcipua ejus figura fuit Manna, quod habebat in ſe *Omnis ſaporis ſuavitatem*; ſicut (Gen. 16. Sap. 16. 20. 21.) & gratia hujus Sacramenti quantum ad omnia reficit mentem. At Agnus Paſchalis præcipua fuit, & magis expreſſa Euchariſtiæ figura, his omnibus characteribus ipſum repræſentans; quantum ad id, quod eſt Sacramentum tantum, quia manducabatur cum panibus azymis, ſecundum (Agnus Paſchalis præcipua Euchariſtiæ figura. Exod. 12.) illud Exod 12. *Edent carnes, & azymos panes*: quantum ad id, quod eſt res, & Sacramentum, quia immolabatur ab omni multitudine filiorum Iſrael decima quarta Luna; & fuit figura Paſſionis Chriſti, qui propter innocentiam dicitur Agnus: quantum vero ad effectum, quia per Sanguinem Agni Paſchalis protecti ſunt filii Iſrael a devaſtante Angelo, & educti de Ægyptiaca ſervitute; Agnus igitur Paſchalis præcipua fuit hujus Sacramenti figura, quia ſecundum omnia ipſum repræſentat. Unde Apoſt. 1. ad Corinth. 5. ait; *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus: itaque epulemur in azymis ſinceritatis, & veritatis.* Quæ uberem Parochis, & verbi ſacri Concionatoribus dicendi materiam ſuppeditabunt, ſi figurarum hujuſmodi analogias cum Euchariſtia meditentur, & Fidelibus exponant. Agni Paſchalis ritum, quatenus Euchariſtiæ figura eſt, præclare (Ritus comedendi Agnum Paſchalem ſpiritaliter explicatus, & ad ſacram Euchariſtiæ Communionem applicatus.) *S. Gregor. Magnus* exponit Hom. 22. in Evangelia. *Quid ſit* (inquit) *Sanguis Agni, non jam audiendo: ſed bibendo didiciſtis. Qui Sanguis per utrumque poſtem ponitur, quando non ſolum ore corporis, ſed etiam ore cordis hauritur. In utroque etenim poſte Sanguis Agni eſt poſitus, quando Sacramentum paſſionis illius cum ore ad redemptionem ſumitur, ad imitationem quoque intenta mente cogitatur. Nam qui ſic Redemptoris ſui Sanguinem accipit, ut imitari paſſionem illius necdum velit, in uno poſt Sanguinem poſuit, qui etiam in ſuperliminaribus domorum ponendus eſt. Quid enim ſpiritaliter domos, niſi mentes noſtras accipimus, in quibus per cogitationem inhabitamus? Cujus domus ſuperliminare eſt ipſa intentio, quæ præeminet actioni. Qui ergo intentionem cogitationis ſuæ ad imitationem Dominicæ Paſſionis dirigit; in ſuperliminari domus Agni Sanguinem ponit. Vel certe domus noſtræ ipſa ſunt corpora, in quibus quouſque vivimus, habitamus. Et in ſuperliminari domus Agni ſanguinem ponimus, quia crucem paſſionis illius in fronte portamus. De quo adhuc Agno ſubditur:* Et edent carnes nocte (Exod. 12.) illa aſſas igni. *In nocte quippe Agnum comedimus, quia in Sacramento modo Dominicum Corpus accipimus, quando adhuc ad invicem noſtras conſcientias non videmus ... ſed ſola Redemptoris noſtri percepta Sacramenta ad veram ſollemnitatem mentis non ſufficiunt, niſi eis quoque bona opera jungantur. Quid enim prodeſt Corpus, & Sanguinem illius ore percipere, & ei perverſis moribus contraire? Unde bene adhuc ad comedendum ſubditur:* Et azymos panes cum lactucis agreſtibus. *Panes quippe ſine fermento comedit, qui recta opera ſine operatione vanæ gloriæ exercet, qui mandata miſericordiæ ſine admixtione peccati exhibet; ne perverſe diripiat, quod quaſi recte diſpenſat ... Lactucæ vero agreſtes valde amaræ ſunt. Carnes ergo agni cum lactucis agreſtibus ſunt edendæ, ut cum Corpus Redemptoris accipimus, nos pro peccatis noſtris in fletibus affligamus, quatenus ipſa amaritudo pœnitentiæ abſtergat a mentis ſtomacho perverſæ humorem vitæ ..... De quo adhuc recte ſubjungitur:* Caput cum pedibus, & inteſtinis vorabitis ... (1. Cor. 2.) *Caput Chriſti Deus eſt. Caput ergo Agni vorare, eſt divinitatem illius fide percipere. Pedes vero Agni vorare, eſt, veſtigia humanitatis ejus amando, & imitando perquirere. Quid vero ſunt inteſtina, niſi verborum illius occulta, & myſtica mandata? Quæ tunc voramus, cum verba vitæ cum aviditate ſumimus, in quo devorationis verbo quid aliud quam pigritiæ noſtræ torpor reprehenditur? Qui ejus verba, ac myſteria, & per noſmetipſos non requirimus, & dicta ab aliis audimus inviti.* Non remanebit ex eo quidquam uſque ad mane: *Quia ejus dicta magna ſunt ſollicitudine diſcutienda, quatenus priuſquam dies Reſurrectionis appareat, in hac præſentis vitæ nocte omnia illius mandata intelligendo, & operando penetrentur, ſed quia valde difficile eſt, ut omne ſacrum Eloquium poſſit intelligi, & omne ejus Myſterium penetrari, recte ſubjungitur:* Si quid autem remanſerit, igne comburetis. *Quod ex Agno remanet, igne comburimus, quando hoc, quod de Myſterio Incarnationis ejus intelligere, & penetrare non poſſumus, poteſtati Sancti Sp. humiliter reſervamus: ut non ſuperbe quis audeat, vel contemnere, vel denuntiare, quod non intelligit: ſed hoc igni tradit, cum Sp. ſancto reſervat .... Qui Paſcha comedit, habere renes accinctos debet: ut qui ſollemnitatem reſurrectionis, atque incorruptionis agit, corruptioni jam per vitia nulla ſubjaceat, voluptates edomet, carnem a luxuria reſtringat. Subditur,* Calceamenta habebitis in pedibus. *Quid ſunt etenim pedes noſtri, niſi opera? Quid vero calceamenta, niſi pelles mortuorum animalium? Calceamenta autem pedes muniunt. Quæ vero ſunt mortua animalia, ex quorum pellibus noſtri muniuntur pedes, niſi antiqui Patres, qui nos ad æternam Patriam præceſſerunt? Quorum dum exempla conſpicimus, noſtri operis pedes munimus: Calceamenta ergo in pedibus habere, eſt mortuorum vitam conſpicere, & noſtra veſtigia a peccati vulnere cuſtodire.* Tenentes baculos in manibus. *Quid lex per baculum niſi paſtoralem cuſtodiam deſignat? Et notandum, quod prius præcipimur renes accingere, poſtmodum baculos tenere: quia illi debent curam Paſtoralem ſuſcipere, qui jam in ſuo corpore ſciunt fluxa luxuriæ edomare: ut cum aliis fortia prædicant, ipſi deſideriis mollibus enerviter non ſuccumbant.* Significat etiam ille ritus comedendi agnum Paſchalem, Chriſtianos, ut peregrinos in hoc mundo gerere ſe debere, terrenis omnibus ut viatores uti, nulli rei creatæ inhærere *Manſoria dilectione* (ut loquitur S. Aug.) ſi Chriſti veri Agni carnem in Euchariſtiæ Sacramento digne manducare velint. Additur: *Et comedetis feſtinantes.* Hoc eſt, (inquit S. Greg.) *Mandata Dei, Myſteria Redemptoris, cœleſtis Patriæ gaudia cum feſtinatione cognoſcite, & præcepta vitæ cum feſtinatione implere curate. Quia enim adhuc hodie licet bene agere, ſcimus: utrum cras liceat, ignoramus. Feſtinantes ergo Paſcha comedite, ideſt, ad ſollemnitatem patriæ cœleſtis anhelate. Nemo in hujus vitæ itinere torpeat, ne in patria locum perdat. Nemo moras ad appetenda ſtudia innectat, ſed cœpta perficiat, ne minime liceat implere, quod inchoat: Si ad amorem Dei pigri non ſumus, adjuvat ipſe, quem amamus.*

§. II. *De Euchariſtiæ Inſtitutione.*

SAlvator noſter diſceſſurus ex hoc mundo ad patrem Euchariſtiæ Sacramentum inſtituit, *In quo divitias divini ſui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium ſuorum,* & ſe ipſum ex miſericordia, quæ nec explicari, nec comprehendi a creatura poteſt, dans eſcam timentibus ſe. Celebrata enim cum Diſcipulis Paſchalis Agni cœna, *Accepit panem, & benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc eſt Corpus meum. Et accipiens Calicem gratias egit, & dedit illis dicens, Bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim Sanguis meus Novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum .... Hoc facite, quotieſcumque bibetis, in meam commemorationem.* (Conc. Trid. Seſſ. 12. Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. 1. Cor. 2. Euchariſtiæ inſtitutio.) Rationes inſtitutionis explicat Trid. Synodus Seſſ. 13. cap. 2. his verbis: *Sumi autem voluit Sacramentum hoc, tamquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur, & confortentur viventes vita illius, qui dixit:* Qui manducat me, & ipſe vivet propter (1. Cor. 5. 11.) me: *Et tamquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervemur. Pignus præterea id eſſe voluit futuræ noſtræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis: adeoque ſymbolum unius illius corporis, cujus ipſe caput exiſtit, cuique nos, tamquam membra, arctiſſima fidei, ſpei, & caritatis connexione adſtrictos eſſe voluit, ut idipſum omnes diceremus; nec eſſent in nobis ſchiſmata.* (Chriſtus Euchariſtiam in ultima Cœna convenienter inſtituit.)

Futuræ gloriæ pignus Euchariſtiam appellavit Concilium, *S. Optato Milevitano* præeunte Lib. 6. contra Parmenianum, ubi ſic in Donatiſtas invehitur: *Quid eſt tam ſacrilegum, quam altaria Dei, in quibus & vos aliquando obtuliſtis, frangere? In quibus vota populi, & membra Chriſti portata ſunt; unde a multis pignus ſalutis æternæ, & tutela fidei, & ſpes Reſurrectionis accepta eſt.*

Quam vero conveniens fuerit inſtitutio hujus Sacramenti in ultima Cœna; multis rationibus explicat *S. Thom.* 3. par. qu. 73. art. 5.

Euchariſtiæ inſtitutio. Cap. Quia (35.) Diſt. 2. De Conſecr. Prima petitur ex re, quæ in hoc Sacramento continetur. In eo enim continetur ipſe Chriſtus. Et ideo cum a Diſcipulis diſceſſurus eſſet, ſeipſum in Sacramento eis reliquit. Unde Auctor Homiliarum ſub *Euſebii Emiſſeni* nomine laudatarum, Homilia 5. De Paſchate: *Quia corpus aſſumptum ablaturus erat ex oculis noſtris, & ſideribus illaturus, ut nobis in hac die Saramentum Corporis ſui conſecraret, ut coleretur jugiter per Myſterium, quod ſemel offerebatur in pretium: ut quia quotidiana & indefeſſa currebat pro hominum ſalute redemptio, perpetua etiam eſſet redemptionis oblatio, & perennis illa victima viveret in memoria, & ſemper præſens eſſet in gratia.*

Secunda ratio ſumitur ex fide Paſſionis Chriſti, ſine qua numquam potuit eſſe ſalus, ſecundum illud ad Romanos 3. *Quem propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius.* Et ideo (inquit S. Thomas) *Oportuit omni tempore apud homines eſſe aliquid repræſentativum Dominicæ Paſſionis: cujus in veteri quidem Teſtamento præcipuum Sacramentum erat Agnus Paſchalis ſucceſſit autem ei in Novo Teſtamento Euchariſtiæ Sacramentum, quod eſt rememorativum præteritæ Paſſionis, ſicut & illud fuit præfigurativum futuræ.* Quamobrem conveniens fuit, ut *Imminente Paſſione, celebrato priori Sacramento, Novum Sacramentum inſtitueret.* Unde S. Leo Serm. 7. De Paſſione, ait: *Ut ergo umbra cederent corpori, & ceſſarent imagines ſub præſentia veritatis, antiqua obſervantia novo excluditur Sacramento, hoſtia in hoſtiam tranſit, ſanguine ſanguis aufertur, & legalis feſtivitas, dum mutatur, impletur.*

Tertia ratio ſumitur ex divini illius beneficii memoria, quam decet eſſe ſempiternam. *Ea enim, quæ ultimo dicuntur, maxime ab amicis recedentibus, magis memoriæ commendantur; præſertim quia tunc magis inflammatur affectus ad amicos; ea vero ad quæ magis afficimur, profundius animo imprimuntur.* Quia igitur *Nihil in ſacrificiis majus eſſe poteſt quam Corpus, & Sanguis Chriſti, nec ulla oblatio hac potior eſt;* ut habetur Cap. *Nihil*, Diſt. 2. De Conſecr. *Ideo ut in majori veneratione haberetur, Dominus in ultimo diſceſſu ſuo a Diſcipulis hoc Sacramentum inſtituit.* Hinc. S. *Aug.* Epiſt. 54. alias 118. ad *Januarium*, ait: *Salvator quo vehementius commendaret Myſterii illius altitudinem, ultimum hoc voluit altius infigere cordibus, & memoriæ Diſcipulorum, a quibus ad Paſſionem digreſſurus erat.* Hinc & *S. Gaudentius* Brixienſis Epiſcopus Tract. 2. de Paſchate: *Vero*, inquit, *iſtud eſt hæreditarium munus Teſtamenti ejus Novi, quod nobis ea nocte qua tradebatur crucifigendus, tamquam dignus ſuæ præſentiæ dereliquit ... Voluit enim beneficia ſua permanere apud nos, voluit animas pretioſo Sanguine ſuo ſemper ſanctificari per imaginem propriæ Paſſionis: & ideo Diſcipulis fidelibus mandat quos primos Eccleſiæ ſuæ conſtituit Sacerdotes, ut indeſinenter iſta vitæ æternæ Myſteria exercerent, quæ neceſſe eſt a cunctis Sacerdotibus per ſingulas totius orbis Eccleſias celebrari, uſquequo iterum Chriſtus de cœlis adveniat; quo & ipſi Sacerdotes, & omnes pariter Fidelium populi exemplar Paſſionis Chriſti ante oculos habentes quotidie, & gerentes in manibus, ore etiam ſumentes, ac pectore, redemptionis noſtræ indelebili memoria teneamus, & contra venena diaboli dulcem medicinam ſempiterni tutaminis conſequamur.*

ARTICULUS III.

De Materia Euchariſtiæ.

Euchariſtiæ Materia. MAteriam hic intelligimus, non quæ in Euchariſtia permaneat, vel ex qua conſtet, ſed ex qua fiat hoc Sacramentum, Corpus nempe, & Sanguis Chriſti.

PROPOSITIO PRIMA.

Materia Euchariſtiæ eſt panis, & vinum.

Matth. 26. Luc. 22. Marc. 14. 1. Cor. 11. HÆc veritas quatuor Evageliſtarum, & Apoſtoli teſtimonio probatur. Unius *S. Matthæi* verba referre ſufficit. *Cœnantibus autem eis accepit Jeſus panem, & benedixit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc eſt Corpus meum. Et accipiens Calicem, gratias egit, & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim Sanguis meus Novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Dico autem vobis: Non bibam amodo de hoc genimine vitis, uſque in diem illum, cum illud bibam vobiſcum novum in Regno Patris mei.* Idem conſtat ex Traditione, cujus teſtes ſunt Patres univerſi. Hinc Eccleſia execrata eſt *Cataphrygas, & Pepuzianos*, qui ex infantis anniculi ſanguine minutis punctionum vulneribus ex toto illius corpore expreſſo, & farinæ mixto, ſuam quaſi Euchariſtiam conficiebant, teſte *S. Aug.* Lib. de Hæreſibus, cap. 26. (De fœdis, & abominandis *Gnoſticorum* Myſteriis ſilere præſtat, quam ea commemorare;) *Artotyritas* damnavit, qui panem, & caſeum in Sacrificio Altaris offerebant, teſtibus *SS. Epiphanio*, & *Aug.* eodem Lib. cap. 28. *Aquarios* proſcripſit, qui aquam ſola ſpecie ſobrietatis in calicem infundebant, & conſecrabant. Contra hos errores editus eſt Canon tertius ex iis, qui Apoſtolici inſcribuntur, aliique complures a *Gratiano* compilati, Diſt. 2. *De Conſecratione*, quibus ſancitum eſt, ut in Altaris Sacrificio panis tantum, & vinum aquæ mixtum offeratur. Ita cap. *In Sacramentorum*, ex Epiſtola ad Orthodoxos, *S.* Alexandro I. Pontifici Romano, & Martyri ſuppoſita, Cap. *Non oportet*, quod eſt 54. ex Martini Bracarenſis Epiſcopi Capitulis, Cap. *In Sacramentis*, cujus hæc ſunt verba ex Concilii Carthaginenſis 3. Canone 14. *In Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam ipſe Dominus tradidit, hoc eſt, panis, & vinum aquæ miſtum*, Cap. *Didicimus*, quod ex Canone 28. Trullanæ Synodi expreſſum eſt, Cap. *Cum omne* quod ex Epiſtola ad Epiſcopos Ægypti, venerando *Julii I.* Romani Epiſcopi nomini ſuppoſita profertur, cujus fere verbis conſtat Canon ſecundus Concilii Bracarenſis quarti, contra quoſdam editus, qui *Contra divinos ordines, & Apoſtolicas inſtitutiones, lac pro vino in divinis Sacrificiis, aut non expreſſas uvas offerebant.* Panem tantum, & calicem vino, & aqua permixtum offerri jubet; a ſacro Miniſterio ſuſpendit, & pœnitentiæ addicit Sacerdotes, qui contra Dominicam, Apoſtolicam, & Eccleſiaſticam Traditionem ea in re peccaverint. Decretum ſuum fulcit auctoritate *S. Cypriani*, qui Dominicam Traditionem (Euchariſtiæ materia.) vindicat Epiſt. 63. ad *Cæcilium*, contra quoſdam qui aquam ſolam in Sacrificiis matutinis offerebant, ne per ſaporem vini redolerent Sanguinem Chriſti, & ſic ab Ethnicis deprehenderentur, *Quamquam ſciam* (inquit) *Epiſcopos plurimos Eccleſiis Dominicis in toto mundo divina dignatione præpoſitos, Evangelicæ veritatis, ac Dominicæ Traditionis tenere rationem, nec ab eo, quod Chriſtus Magiſter & præcepit, & geſſit, humana, & novella inſtitutione decedere; tamen quoniam quidam, vel ignoranter, vel ſimpliciter, in Calice Dominico ſanctificando, & plebi miniſtrando, non hoc faciunt, quod Jeſus Chriſtus Dominus, & Deus noſter ſacrificii hujus auctor, & doctor fecit, & docuit, religioſum pariter, ac neceſſarium duxi ad vos litteras facere, ut ſi quis in iſto errore adhuc teneatur, veritatis luce perſpecta ad radicem, atque originem Traditionis Dominicæ revertatur.* Et infra: *In Sacerdote Melchiſedech Sacrificii Dominici Sacramentum præfiguratum videmus, ſecundum quod Scriptura divina teſtatur, & dicit:* Et Melchiſedech Rex Salem protulit panem, & vinum. (Gen. 4. 18.) Fuit autem Sacerdos Dei ſummi, & benedixit Abraham. *Quod autem Melchiſedech typum Chriſti portaret, declarat in Pſalmis Sp. Sanctus ex perſona Patris ad Filium dicens:* Ante Luciferum genui te: tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. (Pſ. 109. 3.) *Qui ordo utique hic eſt de Sacrificio illo veniens, & inde deſcendens; quod Melchiſedech Sacerdos Dei ſummi fuit, quod panem, & vinum obtulit, quod Abraham benedixit. Nam quis magis Sacerdos Dei ſummi quam Dominus noſter Jeſus Chriſtus? Qui Sacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit hoc idem, quod Melchiſedech obtulerat, ideſt, panem, & vinum, ſuum ſcilicet Corpus, & Sanguinem.* Et infra. *Ut ergo in Geneſi per Melchiſedech Sacerdotem benedictio circa Abraham poſſet rite celebrari, præcedit ante imago Sacrificii Chriſti in pane, & vino ſcilicet conſtituta, quam rem perficiens, & adimplens Dominus, panem, & calicem mixtum vino obtulit, & qui eſt plenitudo, veritatem præfiguratæ imaginis adimplevit.*

Cur panem & vinum pro materia Sacramenti Euchariſtiæ Chriſtus elegerit. Panem, & vinum materiam Sacramenti Euchariſtiæ Chriſtum ob rationes admodum congruas inſtituiſſe, probat *S. Tho.* 3. p. qu. 74. art. 1. Prima ſumitur ab uſu hujus Sacramenti, qui eſt manducatio. Sicut enim aqua in Sacramento Baptiſmi aſſumitur ad uſum ſpiritualis ablutionis, quia hoc elementum ad corporis ablutionem vulgo adhibetur: ita panis, & vinum, quibus homines refici ſolent, aſſumuntur in hoc Sacramento ad uſum ſpiritualis manducationis; ut iis in Corpus; & Sanguinem Domini tranſmutatis, anima nutriatur, & ſuſtentetur, ut Chriſtus ipſe ſignificavit, dicens: *Caro mea vere eſt cibus, & Sanguis meus vere eſt potus.* (Joann. 6.)

Secunda ratio petitur a re commemorata, ſcilicet Paſſione Chriſti, in qua Sanguis a Corpore ſeparatus eſt: cujus memoria cum hoc Sacramento recolatur, & imago quodammodo ponatur ob oculos; ſeorſum conſecratur panis, ejuſque ſpecies ſumitur, ut Sacramentum Corporis; & ſeorſum conſecratur vinum, ejuſque ſpecies ſumitur, ut Sacramentum Sanguinis Chriſti.

Tertia petitur ab effectu in ſe ſpectato, corporis ſcilicet, animæque tuitione. Animæ enim ſalus Sanguini Chriſti, corporis tuitio Sacratiſſimo Corpori Chriſti tribuitur, ut ait Auctor Commentariorum in Epiſtolam S. Pauli in-

ter Operi *S. Ambroſii* editus ad cap. 11. Epiſtolæ 1. ad Corinthios.

Quarta petitur ab effectu reſpectu Corporis Myſtici Chriſti, quod eſt Eccleſia ex multis hominibus Chriſtianis conſtituta, ſicut panis ex multis granis conficitur, & vinum ex multis racemis exiſtit, 1. ad Corint. 10. *Quoniam unus panis, unum Corpus multi ſumus, omnes, qui de uno pane participamus.* Hinc *S. Aug.* Serm. 227. alias 83. De Diverſis, *Ad infantes*, *De Sacramentis*, inſcripto: *Debetis ſcire* (inquit) *quid accepiſtis, quid accepturi eſtis, quid quotidie accipere debeatis. Panis ille, quem videtis in Altari, ſanctificatus per verbum Dei. Corpus eſt Chriſti; Calix ille, immo quod habet calix, ſanctificatum per verbum Dei Sanguis eſt Chriſti. Per iſta voluit Dominus Chriſtus commendare Corpus, & Sanguinem ſuum, quem pro nobis fudit in remiſſionem peccatorum. Si bene accepiſtis, vos eſtis, quod accepiſtis. Apoſtolus enim dicit:* Unus Panis, unum Corpus multi ſumus. *Sic expoſuit Sacramentum Menſæ dominicæ:* Unus Panis, unum Corpus multi ſumus. *Commendatur vobis in iſto pane, quomodo unitatem amare debeatis: Numquid enim panis ille, de uno grano factus eſt? Nonne multa erant tritici grana? Sed antequam ad panem venirent, ſeparata erant: per aquam conjuncta ſunt, & poſt quamdam contritionem. Niſi enim molatur triticum, & per aquam conſpergatur, ad iſtam formam minime venit, quæ panis vocatur. Sic & vos ante jejunii humiliatione, & Exorciſmi ſacramento quaſi molebamini. Acceſſit Baptiſmus, & aqua quaſi conſperſi eſtis, ut ad formam panis veniretis. Sed nondum eſt panis ſine igne. Quod ergo ſignificat ignis, hoc eſt Chriſma: Oleum etenim ignis noſtri, Spiritus Sancti eſt Sacramentum.*

Eucharistiæ materia.

1. Cor. 10. 17.

Et Serm. 229. *Quomodo unum videtis eſſe, quod factum eſt, ſic unum eſtote vos diligendo vos, tenendo unam fidem, unam ſpem, individuam caritatem. Hæretici quando hoc accipiunt, teſtimonium contra ſe accipiunt: quia illi quærunt diviſionem, cum Panis iſte indicet unitatem. Sic & vinum in multis racemis fuit, & modo in unum eſt. Unum eſt in ſuavitate Calicis, poſt preſſuram torcularis. Et vos poſt illa jejunia, poſt labores, poſt humilitatem, & contritionem, jam in nomine Chriſti tamquam ad Calicem Domini veniſtis: & ibi vos eſtis in Menſa, & ibi vos eſtis in Calice. Nobiſcum vos eſtis. Simul enim hoc ſumimus, ſimul bibimus, quia ſimul vivimus.*

Duas alias rationes addit Concilii Trid. Catechiſmus, cur hæc duo panis, & vini elementa pro materia Euchariſtiæ a Chriſto inſtituta ſunt. *Nonnihil etiam* (inquit) *hæc elementa ad id valent, ut eam cognitionem accipiant homines, eſſe in Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini veritatem. Nam cum panem, & vinum in humanam carnem, & ſanguinem quotidie vi naturæ immutari animadvertamus, facilius adduci poſſumus hac ſimilitudine, ut credamus panis, & vini ſubſtantiam in veram Chriſti Carnem, verumque ejus Sanguinem cœleſti benedictione converti.*

Affert etiam aliquid adjumenti hæc admirabilis elementorum mutatio ad adumbrandum, quod fit in anima. Ut enim, et ſi nulla extrinſecus panis, & vini mutatio apparet, tamen eorum ſubſtantia in Carnem, & Sanguinem Chriſti vere tranſit: ita etiam, tametſi in nobis nihil immutatum videatur, interius tamen ad vitam renovamur, dum veram vitam Euchariſtiæ Sacramento accipimus.

Objici poſſet, carnem animalium occiſorum aptiores fore ad Paſſionem repræſentandam, quam panem, & vinum.

Eucharistiæ materia.

Reſpondet *S. Thomas*, quod licet carnes animalium occiſorum expreſſius Chriſti Paſſionem repræſentent, minus tamen aptæ ſunt ad uſum hujus Sacramenti, & ad unitatem Eccleſiæ ſignificandam. Adde, quod Lex prorſus abrogata non videtur, ſi Novæ Legis tempore carnes animalium adhuc in ſacrificium offerrentur. Præterea, conveniens erat, ut ſicut tempore Veteris Legis caro, & ſanguis animalium offerebantur ſine Carne, & Sanguine Chriſti, ita nunc offerantur Caro, & Sanguis Chriſti ſine carne, & ſanguine animalium, & quidem ſub earum rerum ſymbolis, quæ eſui, & potui ſunt aptiſſimæ, & partibus conſtant ejuſdem rationis, ac proinde totæ ſumuntur nulla parte rejecta, quibuſque Sanctiſſimæ hujus Hoſtiæ puritas multo perfectius repræſentatur; cum e contrario pecorum immolatio multum habeat impuritatis. Qua de re *S. Gaudentius* Tract. 2. *De Paſchate* audiendus eſt *Quod autem* (inquit) *Sacramenta Corporis ſui; & Sanguinis in ſpecie panis, & vini offerenda conſtituit, duplex ratio eſt. Primum, ut immaculatus Dei Agnus hoſtiam mundam mundato populo traderet celebrandam, ſine uſtione, ſine ſanguine, ſine brodio, ideſt, jure carnium, & quæ omnibus ad offerendum prompta eſſet, ac facilis. Deinde quomodo panem de multis tritici granis in pollinem redactis per aquam confici, & per ignem neceſſe eſt conſummari: rationabiliter in eo figura accipitur Corporis Chriſti, qui novimus ex multitudine totius humani generis unum eſſe corpus effectum, per ignem Sancti Spiritus conſummatum .... Similiter & Sanguinis ejus vinum ex pluribus acinis, ideſt, uvis vineæ ab ipſo plantatæ collectum, in torculari Crucis exprimitur, & per capacia vaſa fidelis corde ſumentium propria virtute ferveſcit.*

Objicitur? offerri olim conſueviſſe in Altari uvas, & ſpicas, lac, & mel, item Agnum in Eccleſia Romana die Dominicæ Reſurrectionis, ac proinde panem dumtaxat, & vinum non eſſe materiam Sacramenti Euchariſtiæ.

Reſpondetur, Hæc oblata non fuiſſe ſuper Altare, ut Sacrificium, ſed ad Altare, vel ut primitias, vel munera ob pios uſus Eccleſiæ facta, non verbis Chriſti Domini conſecranda, ſed ſingulari benedictione ſanctificanda. Uvæ quidem, ſpicæ, fructus, legumina, tamquam primitiæ offerebantur; oleum, ut in Templis ad Dei veri luminis gloriam arderet; thus, ut incruenti ſacrificii tempore adoleretur; lac & mel Paſchali Feſtivitate, & forte in Pentecoſte, ut egreſſis e ſacro Fonte darentur deguſtanda: Agnus die Reſurrectionis Dominicæ, in reverentiam Chriſti Agni immaculati pro nobis occiſi. Illius autem agni carnes Sacerdotali benedictione ſanctificatæ, vel in Miniſtrorum, vel populi fidelis uſum cedebant: ſed quod ſuper Altare ſimul cum Dominico Corpore Agnus oblatus fuerit, calumnia eſt *Photii* in Eccleſiam Romanam. Hunc morem ſane antiquiſſimum, ut ex *Ordine Romano* conſtat, *Vualafridus Strabo* immerito reprehendit, velut ex Judaicarum Superſtitionum ſeminario natum, & mucrone ſpiritali radicitus amputandum, Lib. *De Rebus Eccleſiaſticis*, cap. 17. cum tamen teſtetur agni carnes non in Altari, ſed juxta Altare, vel ſub eo poſitas, & ſingulari benedictione ſanctificatas.

PROPOSITIO II.

Materia, ex qua Euchariſtia conſecratur, ſolus eſt panis triticeus, & vinum de vite.

RAtio eſt, quia Chriſtum pane triticeo uſum minime dubium eſt, qui & ſe ipſum grano frumenti comparavit, *Joan.* 2. Uſum etiam vino de vite conſtat, qui cum Diſcipulis Calicem dediſſet, ait: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis, donec illud bibam vobiſcum novum in regno Patris mei.* Idque etiam ex Traditione, & perpetuo Eccleſiæ uſu conſtat. Hinc *S. Hier.* in c. 31. *Jeremiæ*, explicans illud: *Super frumento*, (Verſ. 12.) *De quo*, inquit, *Corpus Domini conficitur.* Idemque confirmat in c. 62. *Iſaiæ* explicans illud Verſ. 8. *Si dedero triticum tuum inimicis tuis:* & in c. 9. *Zachariæ* explicans illud Verſ. 17. *Frumentum electorum.* Hinc *Iſchyrio* Eccleſiæ Alexandrinæ Diaconus in Libello Conc. Calcedonenſis Patribus adverſus *Dioſcorum* Alexandrinum Epiſcopum oblato, inter alia conqueritur, quod frumentum a piiſſimis Imperatoribus Eccleſiis Lybiæ (qua in provincia ob terræ ariditatem triticum non naſcitur) præſtitum, *In primis quidem ut incruenta ex ipſo Hoſtia offeratur?* deinde ut peregrini, & provinciales etiam pauperes ſuſtentarentur, non permitteret ſuſcipi ab Epiſcopis, ſed adæraret, coemeretque largiſſimis pecuniis, tempore vero famis graviſſimo pretio venundaret. *Ex hoc*, inquit Iſchyrio, *neque terribile, & incruentum Sacrificium celebratum eſt, neque peregrini, aut provinciales hoc ſolatio fruiti ſunt.* Ex quibus colligitur, panem triticeum eſſe materiam eſſentialem Euchariſtiæ, adeo ut illo deficiente, panis ex alterius generis granis, aut ſeminibus confectus valide conſecrari non poſſit. Id confirmat *S. Th.* 3. p. q. 73. ar. 3. *Ad uſum*, inquit, *Sacramentum aſſumitur talis materia, quæ communius apud homines in talem uſum venit. Inter alios autem panes communius homines utuntur pane triticeo: nam alii panes videntur eſſe introducti in hujus panis defectum. Et ideo Chriſtus creditur in hujus panis ſpecie hoc Sacramentum inſtituiſſe; qui etiam panis magis confortat hominem, & ita convenientius ſignificat effectum hujus Sacramenti.* Iſtius igitur Sacramenti materia eſt ſolus panis triticeus. Unde etiam præceptum a Domino fuerat *Lev.* 14. Panes Propoſitionis, qui hoc Sacramentum ſignificabant, ex ſimila conficerentur.

Matth. 26.

Eucharistiæ materia.

Act. 3. Conc. Chalced.

Solum etiam vinum ex fructu vitis expreſſum materia eſt hujus Sacramenti, ob eaſdem rationes. Primo ſcilicet propter inſtitutionem Chriſti. Secundo, quod illud tantum proprie vinum ſit, & dicatur; aliis vero liquoribus ob quamdam cum ipſo ſimilitudinem id nominis minus proprie tribuatur. Tertio, quod aptius ſit ad effectum hujus Sacramenti ſignificandum, ſpiritualem ſcilicet lætitiam, ſecundum illud Pſalm. 193. *Et vinum lætificet cor hominis.* Hinc Aurelianenſe 4. Concil. Can. 4. *Nullus* (inquit) *in oblatione ſacri Calicis, niſi quod ex fructu vineæ exprimatur, & hoc non ſine aqua miſtum, offerre præſumat: quia ſacrilegium judicatur aliud offerri, quam quod in mandatis ſacratiſſimis Salvator inſtituit.* Et Concilium Antiſiodorenſe Can. 8. *Non licet in Altari in Sacrificio divino mellitum, quod mulſum appellatur, nec ullum aliud poculum extra vinum cum aqua permixtum offerre: quia ad grandem reatum, & peccatum pertinet Presbytero illi, quicumque aliud poculum extra vinum in conſecratione Sanguinis Chriſti offerre præſumpſerit.* Denique *Eugenius IV.* In Decreto pro Armenis: *Tertium eſt* (inquit) *Euchariſtiæ Sacramentum, cujus materia eſt panis triticeus, & vinum de vite.*

PRO-

PROPOSITIO III.

Tam ex pane fermentato quam ex azymo conſecrari poteſt Euchariſtia. Orientalis Eccleſiæ Ritus panem fermentatum adhibentis innoxius eſt. Ritus Eccleſiæ Occidentalis azymum conſecrantis convenientior eſt, & in Chriſti Domini exemplo fundatus.

Eucharistiæ Materia. Tam ex pane fermentato, quam ex azymo conſecrari poteſt Euchariſtia.

PRima pars Propoſitionis inde probatur, quod panis triticeus ſit apta conſecrationi Euchariſtiæ materia: panis autem triticei ſubſtantiam non deſtruit fermentum. Nec ea de re in Eccleſia Catholica fuit umquam dubitatum, quamvis in ea quædam eſſet conſuetudinum, ac rituum diverſitas. Numquam de Azymis inter Græcos, & Latinos diſputatum eſt, niſi poſt Schiſma *Photii*, quod aliquamdiu ſopitum denuo excitavit *Michael Cerularius* Conſtantinopolitanus Patriarcha anno milleſimo quinquageſimo tertio: primus ille temerario auſu Latinæ Eccleſiæ de Azymis litem movit, Azymum vere panem eſſe negans, ideo Latinos materiam ineptam Euchariſtiæ conſecrandæ adhibere; quos homo inſolentiſſimus Hæreticos Azymitas appellare non eſt veritus. Ceterum panem azymum, & fermentatum non differre ſubſtantialiter, utriuſque Eccleſiæ Scriptores nobiliſſimi aſſerunt, ſcilicet *S. Anſelm.* Cantuarienſis Archiepiſcopus in Reſponſione ad *Vualeranni* Neuvemburgenſis Epiſcopi Quæſtiones *de Azymo, & Fermentato*, c. 1. *Algerus* lib. 2. *de Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini*, c. 10. *Theorianus* Philoſophus Græcus *Ep. ad Sacerdotes*, apud *Allatium* Exercitatione 24. in Hiſtoriam Conc. Florentini, *Gennadius* Patriarcha Conſtantinop. in Expoſitione pro eodem Concilio c. 2. ſect. 2. *S. Th.* 3. p. q. 74. ar. 4. *Circa materiam* (inquit) *hujus Sacramenti duo poſſunt conſiderari, ſcilicet quid ſit neceſſarium, & quid conveniens: neceſſarium quidem eſt, ut ſit panis triticeus, ſine quo non perficitur Sacramentum: non eſt autem de neceſſitate Sacramenti, quod ſit azymus, vel fermentatus, quia in unoquoque confici poteſt.*

Orientalis Eccleſiæ panem fermentatum adhibentis Ritus innoxius eſt.

Secunda pars Propoſitionis probatur auctoritate Eccleſiæ, quæ Ritum, & conſuetudinem Græcorum fermentatum panem conſecrantium ſemper approbavit. *Leo IX.* Romanus Pontifex in Epiſtola ad *Michaelem* Græcorum Imperatorem, & *Leonem* Acridanum Epiſcopum, conſuetudinem, & Ritum Orientalis Eccleſiæ non improbat, ſed Græcos dumtaxat reprehendit, quod Latinos velut Hæreticos inſectarentur, & Schiſma facerent.

Eccleſiæ Græcæ Ritum ac morem etiam approbavit Concilium Florentinum in Definitione Fidei, cujus hæc ſunt verba: *Item in azymo ſive fermentato pane triticeo, Corpus Chriſti veraciter confici; Sacerdoteſque in altero ipſum Domini Corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet juxta ſuæ Eccleſiæ, ſive Occidentalis, ſive Orientalis conſuetudinem.*

Neque vero Latinam Eccleſiam Græcorum Azymum Panem conſecrantium conſuetudinem ſolum approbaſſe, ſed etiam multorum ſæculorum ſpatio, ante Schiſma *Photii*, ipſam Fermentatum ad Sacrificium adhibuiſſe, ſenſit, ac ſingulari diſpoſitione probandum ſuſcepit Doctiſſimus *Sirmondus*: Fermentato, vel Azymo indiſcriminatim uſam propugnavit erudītiſſimus Cardinalis *Bona*, lib. 1. Rerum Liturgicarum, c. 23. Quam opinionem viri etiam eruditi, *Chriſtianus Lupus* Tom. 3. in Canones Conciliorum, Diſſertatione *de Actis Leonis IX.* & *Joannes Mabillonius* Diſſertatione *de Pane Euchariſtico Azymo, & Fermentato*, impugnaverant: ſed hæc mera facti quæſtio eſt ſolis pene conjecturis utrinque ventilata, & diſceptata. Ceterum inter omnes convenit, quæſtionem de uſu Azymi, vel Fermentati Panis in Euchariſtiæ conſecratione, Ritus eſſe, non Dogmatis; Diſciplinæ, non Fidei, ad quam ut ad alias ſimiles pertineat illud *S. Anſelmi* in Reſponſione ad *Vualeranni* querelas; c. 1. *Quoniam multæ ſunt diverſitates, quæ non in ſubſtantia Sacramenti, neque in virtute ejus, aut fide diſcordant; neque omnes in unam conſuetudinem colligi poſſunt: æſtimo eas potius in pace concorditer tolerandas, quam diſcorditer cum ſcandalo damnandas. Habemus enim a ſanctis Patribus, quia ſi unitas ſervatur caritatis in Fide Catholica, nihil officit conſuetudo diverſa.*

Eucharistiæ Materia.

Suas habent rationes Græci, panem enim fermentatum elegiſſe videntur, ut ipſo facto declararent, quantum deteſtarentur Judaizantes, qui Legem cum Evangelio docebant eſſe ſervandam, dum nec Azymorum uſum cum Judæis communem habere voluerunt. Secundo, myſticam in fermento ſignificationem conſiderarunt, ſcilicet Filium Dei aſſumpſiſſe carnem mortalem, & miſeram, velut quoddam non malitiæ, ſed miſeriæ fermentum.

S. Thomæ 3. p. q. 74. art. 4. Ritus Eccleſiæ Occidentalis azymum panem conſecrantis convenientior.

Pars tertia Propoſitionis facile probatur, ſcilicet Eccleſiæ Latinæ conſuetudinem, Azymum Panem ad conſecrationem Euchariſtiæ adhibentis, melioribus rationibus niti. Primo enim Chriſti nititur exemplo, qui hoc Sacramentum inſtituit primo die Azymorum, quo nihil fermenti domi habere Judæis licebat. Matthæi 16. 17. *Prima autem die Azymorum acceſſerunt Diſcipuli ad Jeſum dicentes: Ubi vis tibi paremus comedere Paſcha?* & Marc. 14. 12. *Et primo die Azymorum, quando Paſcha immolabant, dicunt ei Diſcipuli: Quo vis eamus, & paremus tibi, ut manduces Paſcha?* &c. Lucæ 22. 7. *Venit autem dies Azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha. Et miſit Petrum, & Joannem, dicens: Euntes parate nobis Paſcha, ut manducemus.*

Ratio altera ſumitur a ſignificatione; quod panis ſit proprie Sacramentum Corporis Chriſti, quod ſine corruptione conceptum eſt, magis quam Divinitatis ipſius. Fermentum autem peccatum, & corruptionem plerumque ſignificat, non ſolum in Veteri Lege, quæ propterea fermentum ab oblationibus ſuis excludebat, verum etiam apud Apoſtolum 1. *ad Corinthios* 5. & alibi. Convenit ergo magis Sacramento Corporis Chriſti panis azymus, quam fermentatus.

Tertia ratio ſumitur ab uſu iſtius Sacramenti: Panis enim Azymus magis convenit ſinceritati fidelium ſignificandæ, quæ ad dignam Euchariſtiæ manducationem eſt neceſſaria, ſecundum illud 1. ad Corint. 5. *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus: itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, & nequitiæ; ſed in azymis ſinceritatis, & veritatis.*

Hinc *S. Anſelm.* in Reſponſione ad *Valerianum*, c. 2. ait: *Apertiſſimum eſt, quia melius ſacrificatur de azymo, quam de fermentato; tum quia valde aptius, & purius, & diligentius fit, tum quia Dominus hoc fecit.* Legi poteſt eo de argumento Diſputatio *Humberti* Cardinalis Sylvæ Candidæ Epiſcopi adverſus *Nicetam Pectoratum.*

Objectionibus reſpondetur.

Objicitur, Chriſtum uſum non fuiſſe Azymo Pane, cum Euchariſtiam inſtituit; primo, quia id præſtitit *Ante diem feſtum Paſchæ*, ut teſtatur *S. Joannes* Evangelii ſui 13 cap. ſecundo, quia Judæi, *Non introierunt in Prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha* (Joannis 18) tertio, quia *Erat Paraſceve Paſchæ*, (Joannis 19. 14) Ideſt, præparatio ad Paſcha, ſeu pervigilium ſollemnitatis, quarto, quia Judæi in Concilio decreverant, ne Chriſtus occideretur *In die feſto, ne forte tumultus fieret in populo*: qui ad ſollemnitatem Paſchalem frequentiſſimus confluebat: ut referunt SS. Matthæus, Marcus, & Lucas.

Eucharistiæ Materia. Matth. 26. 5.

Reſpondetur, Ex tribus prioribus Evangeliſtis intelligi, Chriſtum primo die Azymorum ultimam Cœnam cum Apoſtolis ſuis celebraſſe, in eaque ſui Corporis, & Sanguinis Sacramentum inſtituiſſe, adeoque Azymis Panibus uſum, tum in Cœna legali, ut in myſtica: ſiquidem ipſum ſecundum præſcriptum Legis Paſcha celebraſſe certum eſt, quæ Azymos Panes a quarta decima die primi menſis ad veſperam uſque ad diem vigeſimam primam ad veſperam comedi prohibebat, ita ut ſeptem illis diebus Panem fermentatum comedere, aut fermentum in domibus habere, capitale Judæis eſſet. Nec pugnat cum aliis Evangeliſtis *S. Joannes*; cum enim ait, Chriſtum Euchariſtiam inſtituiſſe *Ante diem feſtum Paſchæ*, ſpectat diem naturalem, 15. Lunæ, qui ab oriente ſole inchoatur, non diem feſtum, qui a veſpera 14. Lunæ incipit, ſecundum illud Levitici 23. *Menſe primo, quarta decima die menſis ad veſperam, Phaſe Domini eſt: & quinta decima die menſis hujus ſollemnitas Azymorum Domini eſt.* Eadem igitur veſpera 14. Lunæ ad primum diem Azymorum legalem, feſtumque pertinebat: (Legis enim præceptum erat, ibidem verſ. 32. *A veſpera uſque ad veſperam celebrabitis ſabbata veſtra*) & pervigilium erat ſollemnitatis, quæ decima quinta die celebrabatur, quantum ad feriationem ab omni opere, conventus ad Tabernaculum, vel Templum, & Sacrificia ſicut Eccleſiaſtico Ritu Feſti dies a primis Veſperis incipiunt, & tamen ſollemnitas diei naturali, qui ab ortu ſolis incipit, aſſignatur. Quapropter etiam *S. Chryſoſtom.* primum Azymorum diem interpretatur eum diem, quoad veſperam Azyma comedebantur, & eum tamen ſollemnitatem Azymorum præceſſiſſe ait Hom. 82. in Matth. *Primam* (inquit) *Azymorum eam diem vocat, quæ erat ante Azyma. Conſueverunt enim a veſpera ſemper dies numerare.* Sic reſpondet *S. Thom.* & Concilii Tridentini Catechiſmus.

Exod. 12.

In altero S. Joannis loco *Paſcha* non ſignificat Agnum Paſchalem, qui 14. die ad veſperam immolabatur, & comedebatur, ſed Paſchales alias victimas, quæ ſeptem Azymorum diebus offerebantur; de quibus Deuteronomii 16. *Immolabiſque Phaſe Domino Deo tuo de ovibus, & de bobus, in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen ejus ibi.* Et Numerorum 28. *Offeretiſque incenſum holocauſtum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos immaculatos ſeptem ... & hircum pro peccato unum, ut expietur pro vobis, propter holocauſtum matutinum, quod ſemper offeretis. Ita facietis per ſingulos dies ſeptem dierum.* De his Sacrificiis ſcribit *Joſephus*, lib. 3. *Antiquitatum*, cap. 10. *Hoc Feſtum priori continenter ſuccedit, duratque dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis veſcuntur: & per ſingulos dies tauri jugulantur duo, aries unus, agni ſeptem. Hæc holocautomata fiunt, additurque hœdus pro peccatis, in quotidianum epulum Sacerdotibus.* De hac itaque victima intelligi poteſt illud S. Joannis: *Ipſi non introierunt in*

Joan. 18. 28.

Præ-

Prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha.

Euchariſtiæ Materia.

Probabilis eſt & *S. Joannis Chryſoſtomi* Reſponſio, Judæorum Sacerdotes in negotio mortis Chriſti urgendo tota nocte occupatos Paſcha legitimo die non celebraſſe, ſed in ſequentem diem diſtuliſſe, ac legem palam violaſſe, quam Chriſtus, & populus accurate ſervarunt. *Ad eum* (inquit) *Omnes conveniunt, qui illo anno ſummum Pontificatum obtinebat, ubi pernoctarent vigilantes, adeo ut Paſcha ea nocte comedere neglexerint.* Mane autem facto non intrarunt in Prætorium (*ut Joannes inquit*) ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha. *Unde liquido patet, cupiditate interficiendi Chriſtum prævaricatos fuiſſe, ac alia die Paſcha comediſſe. Non enim Chriſtus tempus Paſchæ tranſgreſſus eſt, ſed illi audaciſſimi homines, & mille tranſgredientes legis præcepta: quoniam ita inflammati erant, & ſæpe conati capere ipſum, nihil capere potuerunt, ex inſperato nacti, quod cupiebant, tempus Paſcha tranſpoſuerunt, ut ardentes cædis animos ſuos explerent: propterea congregantur omnes, & Concilium jam peſtilens erat.* Hæc *S. Joannes Chryſoſtomus* Homil. 85. in Joannem: cujus interpretationem ſequitur *Theophylactus* in c. 18. ejuſdem Evangeliſtæ.

In tertio S. Joannis loco, *Paraſceve* non ſignificat præparationem ad Paſcha, ſed præparationem ad Sabbatum in dies Azymorum incidens, ſeu pervigilium Sabbati, quo parabantur omnia victui neceſſaria pro Sabbato, quod propter Paſchale tempus celebrius erat, & *Magnum Sabbatum* vocabatur. Sic intelligenda *S. Joannis* verba, probat eorum collatio cum verbis aliorum Evangeliſtarum, hanc ipſam temporis circumſtantiam exprimentium. Marc. 15. 42. *Erat Paraſceve, quod eſt ante Sabbatum.* Luc. 23. 54. *Et dies erat Paraſceves, & Sabbatum illuceſcebat.*

Quod autem dictum eſt in Sacerdotum Concilio, *non in die feſto*, quorumdam quidem ſententia fuit; ſed prævaluere ſuffragia, quibus deliberatum eſt, non eſſe negligendam occaſionem Jeſum capiendi, & occidendi, inſuper habita Feſti religione. Unde *S. Leo* ſer. 7. *de Paſſione Domini*, ait: *Incipiente Feſtivitate Paſchali, qui ordinare Templum, mundare vaſa, victimas providere, & legitimis purificationibus ſacratiorem diligentiam adhibere debuerant, parricidalis odii furore concepto, ad unum opus vacant, & in unum facinus ſimili crudelitate conjurant. Quid aſſecuturi ſupplicio innocentiæ, condemnatione juſtitiæ, niſi ut & nova Myſteria non apprehenderent, & antiqua violarent? Providentibus ergo Principibus, ne in die ſancto tumultus oriretur, non devotioni, ſed facineri ſtudebatur; nec religioni ſerviebat hæc cura, ſed crimini. Diligentes enim Pontifices, & ſoliciti Sacerdotes, ſeditiones turbarum fieri in præcipua ſollemnitate metuebant, non ut populus non peccaret, ſed ne Chriſtus evaderet.*

PROPOSITIO IV.

Aqua vino conſecrando admiſcenda eſt neceſſitate Præcepti Eccleſiaſtici, non neceſſitate Sacramenti.

Aquam vino conſecrando admiſcendam neceſſitate præcepti, Traditio probat Euchariſtiæ Materia.

PRima pars Propoſitionis probatur ex *S. Juſtino* Martyre in Apologia pro Chriſtianis, quæ ſecunda inſcribitur. *A precibus finitis* (inquit) *mutuis nos invicem oſculis ſalutamus. Deinde ei, qui fratribus præeſt, offertur panis, & poculum aquæ, & vini... Præſidens vero, poſtquam gratiarum actionem perfecit, & populus univerſus apprecatione læta eam comprobavit, qui apud nos vocantur Diaconi, atque Miniſtri, diſtribuunt unicuique præſentium, ut participet eum in quo gratiæ actæ ſunt, panem, vinum, & aquam, & ad abſentes perferunt. Porro alimentum hoc apud nos appellatur Euchariſtia.*

Prov. 19.

Secundo, ex *S. Irenæo*, lib. 4. c. 57. *Quomodo* (inquit) *juſte Dominus, ſi alterius panis exiſtit, hujus conditionis, quæ eſt ſecundum nos, accipiens panem ſuum Corpus eſſe confitebatur, & temperamentum calicis ſuum Sanguinem confirmavit?* Lib. 5. c. 2. *Quomodo ergo & mixtus calix, & fractus panis percipit verbum Dei, fit Euchariſtia Corporis, & Sanguinis Chriſti.*

Tertio, ex *S. Cypriano* ep. 63. ad *Cæcilium* dicente: *Sed per Salomonem Spir. ſancti typum Dominici ſacrificii ante præmonſtrat immolatæ hoſtiæ, & panis, & vini, ſed & Altaris, & Apoſtolorum faciens mentionem:* Sapientia (*inquit*) ædificavit ſibi domum, & ſubdidit columnas ſeptem. „ Mactavit ſuas hoſtias, miſcuit in cratera vinum ſuum; & paravit menſam ſuam. Et miſit ſervos ſuos, convocans cum „ excelſa prædicatione de cratera, dicens: Qui eſt inſipiens, „ declinet ad me, & egentibus ſenſu dixit: Venite, edite „ de meis panibus, & bibite vinum, quod miſcui vobis. „ *Vinum mixtum declarat, ideſt, calicem Domini aqua, & vino mixtum prophetica voce prænuntiat, ut appareat in Paſſione Dominica id eſſe geſtum, quod fuerat ante prædictum.*

Apoc. 17. 15.

Et infra: *Aquas populos ſignificare, in Apocalypſi Scriptura divina declarat dicens;* „ Aquæ, quas vidiſti, „ ſuper quas ſedet meretrix illa, populi, & turbæ, & gentes ethnicorum ſunt, & linguæ. „ *Quod ſcilicet perſpicimus & in Sacramento calicis contineri. Nam quia nos omnes portabat Chriſtus, qui & peccata noſtra portabat; videbimus in aqua populum intelligi: in vino vero oſtendi ſanguinem Chriſti. Quando autem in calice vino aqua miſcetur, Chriſto populus adunatur, & credentium plebs ei, in quem credidit, copulatur, & conjungitur. Quæ copulatio, & conjunctio aquæ, & vini ſic miſcetur in calice Domini, ut commixtio illa non poſſit ab invicem ſeparari. Unde Eccleſiam, ideſt, plebem in Eccleſia conſtitutam, fideliter, & firmiter in eo quod credit perſeverantem, nulla res ſeparare poterit a Chriſto, quo minus hæreat ſemper, & maneat individua dilectio.*

Quarto, Aquam vino conſecrando miſcendam eſſe, *Ex Apoſtolica Traditione*, contra Armenos declarat Conc. Trullanum can. 32. idque *S. Alexandri* Papæ, & Martyris Decreto confirmat Concilium Triburienſe can. 19. Idem Decretum eſt a Conciliis Vvormatienſi can. 4. & Antiſiodorenſi can. 8. Bracarenſi 3. can. 1. & *Eugenio IV.* in Decreto pro Armenis. Plura etiam habentur in corpore Juris Canonici Decreta de aqua vino miſcenda in Sacrificio Miſſæ; ſcilicet, c. *In Sacramentorum*, c. *Non oportet*, c. *Cum omne*, c. *In Calicem*, diſt. 2. *de Conſecratione.* Item c. *Cum Martha*, §. *Quæſiviſti*, extra, *de Celebratione Miſſarum.*

Apoc. 17. Euchariſtiæ Materia.

Quinto, Idem confirmatur ex Conc. Trid. ſeſſ. 22. cujus hæc ſunt verba: *Monet deinde ſancta Synodus, præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in Calice offerendo miſcerent; tum quod Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur; tum etiam quia e latere ejus aqua ſimul cum ſanguine exierit: quod Sacramentum hac mixtione recolitur: & cum aquæ in Apocalypſi B. Joannis populi dicantur; ipſius populi fidelis cum capite Chriſto unio repræſentatur.* Et can. 9. *Si quis dixerit... Aquam non miſcendam eſſe vino in Calice offerendo, eo quod ſit contra Chriſti inſtitutionem. Anathema ſit.*

Ultimo ex *S. Th.* 3. p. q. 64. ar. 6 „ Vino (*inquit*) quod „ offertur in hoc Sacramento, debet aqua miſceri: primo „ quidem propter inſtitutionem; probabiliter enim creditur, quod Dominus hoc Sacramentum inſtituerit in vino „ aqua permiſto, ſecundum morem illius terræ: unde & „ Proverbiorum 9. dicitur: *Bibite vinum, quod miſcui vobis.* Secundo, quia hoc convenit repræſentationi Dominicæ Paſſionis. Tertio, quia hoc convenit ad ſignificandum effectum hujus Sacramenti, qui eſt unio Populi „ Chriſtiani cum Chriſto. Quarto, quia hoc competit ad „ ultimum effectum hujus Sacramenti, qui eſt introitus ad „ vitam æternam. Unde *S. Ambroſius* lib. 5. *de Sacramentis*, c. 1. *Redundat* (inquit) *aqua in Calicem, & ſalit in vitam æternam.*

Aquæ admixtio non eſt neceſſaria neceſſitate Sacramenti.

Pars altera Propoſitionis probatur primo ex *S. Cypriano* Epiſtola ſupra laudata ad Cæcilium. *Sic autem* (inquit) *in ſanctificando Calice Domini offerri aqua ſola non poteſt, quomodo nec vinum ſolum poteſt? Nam ſi vinum tantum quis offerat, Sanguis Chriſti incipit eſſe ſine nobis; ſi vero aqua ſit ſola, plebs incipit eſſe ſine Chriſto. Quando autem utrumque miſcetur, & adunatione confuſa ſibi invicem copulatur, tunc Sacramentum ſpirituale, & cæleſte perficitur.* Si vinum tantum in Calice quis offerat, ibi nihilominus eſt Sanguis Chriſti, ex *S. Cypriano*: Igitur admixtio aquæ non eſt neceſſaria neceſſitate Sacramenti. Hanc tamen admixtionem eſſe neceſſariam, ut Sacramenti ſignificatio perfecta ſit, ſive ut Eccleſiæ conjunctionem cum Chriſto perfecte repræſentet, verba illa docent: *Quando autem utrumque miſcetur, tunc Sacramentum ſpirituale, & cæleſte perficitur.*

Secundo, ex Concilii Tridentini Catechiſmo par. 2. de Sacramento Euchariſtiæ §. 17. *Sed quamvis* (inquit) *aquæ admiſcendæ rationes ita graves ſint, ut eam ſine mortali peccato prætermittere non liceat, ea tamen ſi deſit, Sacramentum conſtare poteſt.*

Tertio, ex Eccleſiæ ſenſu in Miſſalis Romani Rubricis expreſſo his verbis: *Si autem celebrans ante Conſecrationem Calicis advertat non fuiſſe appoſitam aquam, ſtatim ponat eam, & proferat verba Conſecrationis. Si id advertat poſt Conſecrationem Calicis, nullo modo apponat, quia non eſt de neceſſitate Sacramenti.*

Quarto, ex *S. Th.* 3. p qu. 74. ar. 7. „ Judicium, inquit, „ de ſigno ſumendum eſt ex eo, quod ſignificatur: admixtio autem aquæ vino refertur ad ſignificandam participationem hujus Sacramenti a Fidelibus quantum ad hoc, „ quod per aquam miſtam vino ſignificatur populus adunatus Chriſto. Cum igitur uſus Fidelium, ſeu participatio Euchariſtiæ a Fidelibus ſit aliquid conſequens ad Sacramentum, quod materiæ conſecratione perficitur, non „ ad ipſam Sacramenti eſſentiam pertineat: admixtio aquæ „ non eſt de neceſſitate Sacramenti.

S. Cypriani locus celeber explicatur. Euchariſtiæ Materia.

Objiciuntur *S. Cypriani* verba epiſt. ad Cæcilium: *Si vero Calix Domini non eſt aqua ſola, aut vinum ſolum, niſi utrumque ſibi miſceatur, quomodo nec Corpus Domini poteſt eſſe farina ſola, aut aqua ſola, niſi utrumque adunatum fuerit, & copulatum, & panis unius compage ſolidatum:* Sed mixtio aquæ cum farina ad panem conficiendum ita neceſſaria eſt, ut farina ſola non ſit apta materia Euchariſtiæ: igitur mixtio aquæ cum vino ita neceſſaria eſt, ut vinum ſolum non ſit apta hujus Sacramenti materia; adeoque neceſſaria eſt neceſſitate Sacramenti.

Reſpondetur, *S. Cypriani* comparationem non eſſe omni ex parte accuratam (quæ omnium pene comparationum natura eſt) ſed vim ejus in eo eſſe, quod mixtio aquæ cum vino neceſſaria ſit ad conjunctionem populi cum Chriſto ſignificandam, ſicut aquæ mixtio cum farina neceſſaria eſt ad panem conficiendum: non autem quod ſit eodem neceſſitatis genere neceſſaria. Hinc *S. Thomas* in Reſponſione ad primum: *Verbum* (inquit) *illud Cypriani eſt intelligendum ſecundum quod dicitur illud eſſe non poſſe, quod convenienter eſſe non poteſt, & ſic ſimilitudo illa attenditur quantum ad id, quod debet fieri, non autem quantum ad neceſſitatem: nam aqua eſt de eſſentia panis, non autem de eſſentia vini.* Atque hunc eſſe ſenſum comparationis a *S. Cypriano* inſtitutæ, perſpicuum eſt ex verbis ſequentibus: *Quo & ipſo Sacramento populus noſter oſtenditur adunatus, ut quemadmodum grana multa in unum collecta, & commolita, & commixta, panem unum faciunt: ſic in Chriſto, qui eſt Panis cæleſtis, unum ſciamus eſſe Corpus, cui conjunctus ſit noſter numerus, & adunatus.*

Præterea, *Intelligentia dictorum ex cauſſis eſt aſſumenda dicentis*; (ut ait *S. Hilarius*.) Scopus autem *S. Cypriani* in illa ad *Cæcilium* Epiſtola eſt refellere Aquarios, qui ſolam aquam in Calice Euchariſtico conſecrari poſſe contendebant, & validum offerri ſine vino Sacrificium. Unde vini tantum abſolutam neceſſitatem ad ſubſtantiam Sacramenti ejus verba probant, aquæ autem neceſſitatem ex Eccleſiæ præcepto in exemplo Chriſti fundato ad conjunctionem Populi Chriſtiani cum ipſo Salvatore noſtro ſignificandam. *Admonitos autem nos ſcias* (inquit) *ut in Calice offerendo Dominica Traditio ſervetur, neque aliud fiat a nobis, quam quod pro nobis Dominus prior fecerit: ut Calix, qui in commemoratione ejus offertur, mixtus vino offeratur. Nam cum dicat Chriſtus,* Ego ſum vitis vera; *Sanguis Chriſti non aqua eſt utique, ſed vinum. Nec poteſt videri Sanguis ejus, quo redempti, & vivificati ſumus, eſſe in Calice; quando vinum deſit Calici, quo Chriſti Sanguis oſtenditur, qui Scripturarum omnium ſacramento; ac teſtimonio prædicatur.* Et infra: *Nec argumentis plurimis opus eſt, Frater cariſſime, ut probemus appellatione aquæ Baptiſma ſignificatum ſemper eſſe, & ſic nos intelligere debere; quando Dominus adveniens Baptiſmi, & Calicis manifeſtaverit veritatem, qui aquam illam fidelem, aquam vitæ æternæ præceperit credentibus in Baptiſmo dari; Calicem vero docuerit exemplo Magiſterii ſui, vini & aquæ conjunctioni miſceri. Calicem etenim ſub die Paſſionis accipiens, benedixit, & dedit Diſcipulis ſuis dicens:* „ Bibite ex hoc omnes:

Matth. 26. 27. 28. 29.

„ hic eſt enim Sanguis Novi teſtamenti, qui pro multis „ effundetur in remiſſionem peccatorum. Dico vobis, Non „ bibam amodo ex iſta creatura vitis uſque in diem illum, „ quo vobiſcum bibam novum vinum in Regno Patris „ mei. „ *Qua in parte invenimus Calicem mixtum fuiſſe, quem Dominus obtulit, & vinum fuiſſe, quod Sanguinem ſuum dixit. Unde apparet Sanguinem Chriſti non offerri, ſi deſit vinum calici; nec Sacrificium Domini cum legitima ſanctificatione celebrari, niſi Oblatio, & Sacrificium noſtrum reſponderit Paſſioni. Quomodo autem de creatura vitis novum vinum cum Chriſto in Regno Patris bibemus, ſi in Sacrificio Dei Patris, & Chriſti vinum non offerimus, nec Calicem Domini Dominica Traditione miſcemus?* Et poſt pauca; *Miror ſatis, unde hoc uſurpatum ſit, ut contra Evangelicam, & Apoſtolicam Diſciplinam quibuſdam in locis aqua offeratur in Dominico Calice, quæ ſola Chriſti Sanguinem non poſſit exprimere. Cujus rei Sacramentum nec in Pſalmis tacet Spiritus Sanctus, faciens mentionem Dominici Calicis, & dicens:* Calix tuus inebrians quam peroptimus! *Calix autem, qui inebriat, utique vino mixtus eſt. Neque enim aqua inebriare quemquam poteſt. Sic autem calix Dominicus inebriat, quomodo Noe in Geneſi vinum bibens inebriatus eſt? Sed quia ebrietas Dominici Calicis, & Sanguinis non eſt talis, qualis ebrietas vini ſæcularis, cum diceret Sp. Sanctus in Pſalmo:* Calix tuus inebrians: *addidit,* Quam peroptimus! *Quod ſcilicet calix Dominicus ſic bibentes inebriet, ut ſobrios faciat: ut mentes ad ſpiritualem ſapientiam redigat; ut a ſapore iſto ſæculari ad intellectum Dei unuſquiſque reſipiſcat: & quemadmodum vino iſto communi mens ſolvitur, & anima relaxatur, & triſtitia omnis exponitur; ita epoto Sanguine Domini, & poculo ſalutari, exponatur memoria veteris hominis, & fiat oblivio converſationis priſtinæ ſæcularis, & mæſtum pectus, ac triſte, quod prius peccatis angentibus premebatur, divinæ indulgentiæ lætitia reſolvatur: quod tunc demum poteſt lætificare in Eccleſia Domini bibentem, ſi quod bibitur, dominicam teneat veritatem. Quam vero perverſum eſt, quamque contrarium, ut cum Dominus in Nuptiis de aqua vinum fecerit, nos de vino aquam faciamus: cum Sacramentum rei illius admonere, & inſtruere nos debeat, ut in Sacrificiis Dominicis vinum potius offeramus.*

Euchariſtiæ materia.

Pſ. 22. 5.

Ideſt, deponitur.

Et infra: *Si quis de Anteceſſoribus noſtris, vel ignoranter, vel ſimpliciter non hoc obſervavit, & tenuit, quod nos Dominus facere exemplo, & magiſterio ſuo docuit, poteſt ſimplicitati ejus de indulgentia Domini venia concedi; nobis vero non poterit ignoſci, qui nunc a Domino admoniti, & inſtructi ſumus, ut Calicem Dominicum vino mixtum, ſecundum quod Dominus obtulit, offeramus. Et de hoc quoque ad Collegas noſtros Litteras dirigamus, ut ubique Lex Evangelica, & Traditio Dominica ſervetur, & ab eo, quod Chriſtus & docuit, & fecit, non recedatur.*

CONSECTATARIA PRAXIM SPECTANTIA.

REGULA PRIMA.

SI panis abſque vino conſecraretur, aut e contrario, valida eſſet conſecratio.

Statim enim poſt conſecrationem verum Chriſti Corpus eſt ſub ſpecie panis, & verus ejus Sanguis ſub vini ſpecie, vi verborum, ut docet Conc. Trid. Seſſ. 13. cap. 3. Verba ſiquidem conſecratoria, *Hoc eſt Corpus meum. Hic eſt Sanguis meus*: id efficiunt, quod ſignificant. Unde conſecrato pane, Chriſti Domini noſtri Corpus adorandum Eccleſia proponit, illudque a Fidelibus adoratur ante vini conſecrationem.

Id confirmatur auctoritate *S. Bernardi* Ep. 69. ad *Guidonem* Abbatem *Trium Fontium*, qui cum Sacrum faciens animadvertiſſet poſt conſecrationem vinum deeſſe in Calice, particulam Hoſtiæ conſecratæ in Calicem immiſerat, vinumque deſuper infuderat. Quem ob defectum magno mœrore confectus, conſcientiæ ſuæ ſcrupulum *S. Bernardo* expoſuit, ejuſque Sententiam per litteras rogavit. Re diligenter examinata reſpondit *S. Bernard.* Se illius in hoc caſu deprehendiſſe *Ignorantiam, miniſtrantium quoque negligentiam, ſed plane nullius malitiam*: quia defectus voluntarius non fuerat. Tum laudat, quod comperta, ſero licet, negligentia, vinum fuderat in Calicem ſuper Hoſtiæ ſacratæ particulam. *Ego autem* (inquit) *pro meo fatuo ſenſu, ſi mihi idem contigiſſet, quod tibi, vellem ad remedium mali unum e duobus egiſſe, aut ipſum, quod feciſti, aut certe ab illo loco ubi dicitur,* Simili modo poſtquam cœnatum eſt, *Verba Sancta iteraſſe: & ſic compleſſe quod reſtabat de Sacrificio. Neque enim dubitaverim de Corpore jam conſecrato; qui utique juxta Ritum Eccleſiæ didici ab ipſa, quod & ipſa accepit a Domino; panem ſcilicet, ac vinum & ſimul apponere: non ſimul tamen ex his Sacra conficere. Cum ergo prius de pane Corpus, quam de vino Sanguis more Eccleſiaſtico conficiatur: ſi per oblivionem tardius, quod poſterius ſacrandum eſt, apponatur, non video, quid Sacris præcedentibus tarditas poſſit præripere conſequentium. Puto enim, quod ſi Domino poſt factum de pane ſuum Corpus, vini conſecrationem placuiſſet aliquandiu intermittere, aut certe penitus omittere; nihilominus Corpus manſiſſet, quod fecerat: nec factis facienda præſcriberent. Nec ego panem, & vinum, aqua quidem mixtum, ſimul debere apponi: quin potius aſſero haud aliter debere fieri. Sed aliud eſt culpare negligentiam, aliud negare efficaciam. Aliud (inquam) eſt quod cauſſamur non bene quippiam fieri; & aliud quod mentimur nec fieri.* Idem confirmatur ex S. *Thom.* 3. p. q. 78. a. 6.

Euchariſtiæ materia.

REGULA II.

Chriſti inſtitutioni, ac præcepto repugnat, ut Euchariſtiæ Sacramentum in una tantum ſpecie conſecretur.

Chriſtus enim ſpeciem utramque conſecravit, & his verbis, *Hoc facite in meam commemorationem*, Apoſtolis eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus præcepit, ut ſub panis, & vini ſymbolis incruentum Sacrificium pariter offerrent: quod cum Sacrificii cruenti expreſſa repræſentatio, & commemoratio eſſe debeat, Corpus, & Sanguinem in eo ſeorſim conſecrari, & vi verborum ſiſti ſeparatum a Corpore, & ſacramentaliter effuſum Sanguinem neceſſe eſt, quamvis neceſſaria concomitantia. Sanguis etiam ſub ſpecie panis, & Corpus ſub ſpecie vini ponantur. Præterea, Conc. Trid. Seſ. 21. c. 1. declarans, *Laicos, & Clericos non conficientes, nullo divino præcepto obligari ad Euchariſtiæ Sacramentum ſub utraque ſpecie ſumendum*: ſatis innuit, Sacerdotes, qui Sacramentum conficiunt, ad illud ſub utraque ſpecie ſumendum divino præcepto teneri.

Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap.

REGULA III.

Unam ſpeciem ſine altera conſecrare nunquam licet: nequidem Summi Pontificis diſpenſatione.

Summus enim Pontifex immutare non poteſt, quod a Chriſto inſtitutum eſt, & in jure divino diſpenſare, ut conſtat ex Cap. *Sunt quidam*, 6. Cauſſa 25. qu. 1. cujus hæc ſunt verba: *Sunt quidam dicentes, Romano Pontifici ſemper licuiſſe novas condere leges. Quod & nos non ſolum non negamus, ſed etiam valide affirmamus. Sciendum vero ſummopere eſt, quia inde novas leges condere poteſt, unde Evangeliſtæ aliquid, & Prophetæ nequaquam dixerunt. Ubi vero aperte Dominus, vel ejus Apoſtoli, & eos ſequentes SS. Patres ſententialiter aliquid definierunt, ibi non novam Legem Romanus Pontifex dare, ſed potius quod prædicatum eſt uſque ad animam, & ſanguinem confirmare debet. Si enim quod docuerunt Apoſtoli, & Prophetæ, deſtruere (quod abſit) niteretur, non ſententiam dare, ſed magis errare convin-*